

7090.
22
PETRI MÜLLERI, ICTI,
CONSIL. SAXON. PANDECTARVM PROF. PVBL. ORD.
CVRIAE PROVINCIALIS, FACVLT. IVRID. ET SCA-
BINATVS ASSESSORIS IN ACADEMIA IENENSI,

LIBELLVS
DE
LITERIS
REVERSALIBVS

1691, 26
10

VULGO:

Non Reversen.

IENAE,
LITT. AC IMPENSIS IO. CHRIST. CROEKERI,
1741.

PETRI MÜLLERI
CONSILII SACHSÆ NUNDTIUM PROPTER
CATHOLICAM FIDEM FACILLI IURE
AC RITE SACRÆ ORATIONIS AC
DEMENTIÆ

LITTELLVS

LITTELLVS
REVERENSALIBVS

AVLGO

JOHANNES
GOTTMANN

1744
LITTELLVS

maxime conuenit liberales esse, aliisque libenter gratificari; ita vitio verti ipsis non potest, quando sibi prospiciunt, vt sine damno sint. Quid enim stultius est, inquit CICERO, quam quod libenter facias, curare, vt id diutius facere non possis. Optandum equidem esset, in ciuili degentes societate, adeo conformem agere vitam, vt neuter alterius timere habeat damno, conditione potius quam ipsemet nactus, contentus esse possit. Sed euentus intentioni huic ciuili vel nunquam, vel rarissime ex voto constabit. Praeterquam enim, quod lapsu Protoplastorum humana conditio in eum detrusa statum, in quo perpetuo desudare, et omnia improbissimo acquirere oporteat labore. Quocirca fit vt valde prouisi sint homines, ad Ius sibi aliquod circa aliena, ex quouis actu semel atque iterum ex gratia permissio, fingendum. Et quoniam alias mali plerumque mortalium mores, optima aliis sibi consulendi prodidere remedia, quae necessitate inita, consensu perfecta, et denique consuetudine inualescente firmata; Ita et hic vis aliqua ciuilis restrictiua fuit inuenta, quae est vt maioris securitatis, imo memoriae gratia documenta literaria conficiantur, quae **LITERAE REVERSALES** appellentur.

Quarum

Quarum cum in Curiis et extra eas admodum frequens sit usus, praesertim vero in variis circa statum publicum occurrentibus causarum figuris. Inde, quia iamiam specimen quoddam academicum conscribere atque in publicum dare animus fert, magnam cum cura et taedio interpretum volumina voluere coepi, donec de istis aliquid falsum apud ipsos repererim, quaeque sparsim sunt tradita in genere conquisivi, inque sequentes haec pagellas retuli. Praeoccupavit quidem diligentiam meam paucis tamen capitibus **AHASVERVS FRITSCHIVS**, **ICTUS** et **Cancellar. Schwartzburgicus**, non tantum non ab inchoato opere depulit, quin potius ad istas vberius pertractandas stimulum addidit. Et sane contextus praesentis qualiscunque mei laboris demonstrabit, istius vitulo, quod aiunt, nullum penitus me dixisse fulcus. Veniam igitur peto, quam a beneuolo quoque lectore, ac Censore gratioso me impetraturum confido; Quemadmodum et si quae minus vera sint prolata, ut me pro Candore suo quilibet aliter edoceat, obnixè contendo. Tu vero **DEVS** Ter optime, ter Maxime, sicuti actionum omnium nostrarum principium; ita medium esto ac **Finis**.

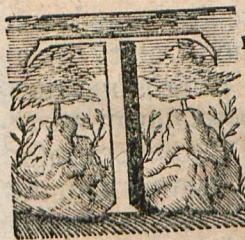
CAPVT.

CAPVT I.
DE
LITERIS REVERSALIBVS
IN GENERE ET EARVM ORIGINE.

SUMMARI A.

I. Verborum neglectus incertitudines parit.	VII. In causis publicis. Qualis potestas fuerit olim Principum Germaniae.
II. Vnde literae dicantur. Quam varie accipiantur,	VIII. Ditiones hereditariae non fuerunt.
III. Synonymon.	IX. Postmodum ad heredes transferre.
IV. Varietas literarum.	X. Primis temporibus maior hominum fides fuit, nec tam rigorose scriptura exigebatur.
V. Vnde Reuersus et Reuersales dicantur. Vox barbara videtur.	XI. Quid sint Reuersus.
VI. Quanam Origo reuersalium literarum praesumptiue sit.	

§. I.

tractaturus igitur de Literis Reuersalibus, e re esse duxi, prius quam ad realium tractationem perveniam, paucissimis in earum primos natales inquirere; non quia obscura plane haec verba essent, cum cuius maxime sint obuia, sed quoniam voces, quarum ministerio utimur ad res exprimendas, raro in nativa sua significatione acquiescant, et ad varias res transferantur, et eorum neglectus incertitudines patriat et obscuritates, quae velut nubes expansae intelligendi

ligendi vim animo auferunt *Nov. Leon. 42. pr.* Idcirco ICTOS, qui magnam semper in explicandis terminorum originibus diligentiam adhibuerunt *arg. l. i. ff. de Iust. et Iur. l. 1. ff. de R. Cred. l. 1. ff. de pact. l. 1. §. 1. de tutel. pr. Inst. de testam. ordin. l. 236. de V. S. conf. REBHAN. in Epist. dedic. Hodog. praefixa et G'ILKEN. ad rubr. C. de fid. instrum. imitamur.* Et certe deriuationi vocum magnam inesse vim, ita vt argumentari interdum ab ea liceat, ostendit NIC. EVERHARD A MIDDELBVRGO *in loc. arg. legal. l. 3. num. 2. WISSENB. ad tit. ff. de V. S. disp. 1. pr.*

§. II. Literarum originem prius indagare lubet. Litera autem illa quae a litura dicitur, et elementum seu minimas vocis partes significat et a notis separatur *l. 1. §. ind. ff. de var. & extr. l. 40. milit. de testam. ff.* Notae enim literae non sunt *l. 6. §. ult. ff. de bon. possess. huius loci non est, sed pluralis numerus literae, Epistolam significantes; Inde Eloquentissimus Romanorum literas reddere, et literas consignare aliaque similia passim adhibet. Reperitur tamen aliquando litera in singulari pro Epistola apud Poetas Ouid. praecipue in Epistolis. Varie autem sumitur vocabulum literae; interdum pro Epistola vt iam diximus, cuius proprium est, vt is ad quem illa scribitur de his rebus quas ignorat certior fiat. REBVFF. *de Sebed. recogn. num. 18.* deinde pro cautione siue syngrapha, vnde *tit. Inst. de literarum obligationibus add. VINN. ad d. tit.* denique pro disciplinis humanioribus, inde dicuntur literati, literis docti, exculi. Nostro autem scopo propior est acceptio, quando pro instrumentis, documentis, monumentisque accipiuntur, vt notat *in l. si procurat. ff. de procurat. SPIEG.**

et

et pro pactis *Verschreibung* in *l. qui mutuum* 56. ff. *mandati*.

§. III. Inde generali documentorum literariorum appellatione quae vulgo *Briefliche Urkunden* vocantur, etiam veniunt literae nostrae reuersales, vocabulum autem documentorum occurrit in *l. ult. C. de probat. Nov. 44. pr.* Hinc Constitutiones von *Brieflichen Urkunden* loquentes h. e. de documentis literariis, de quibuscunque literis aut scripturis intelligendas esse manifestum est, non tantum de publicis et authenticis, PETRVS REBVFF. in *Const. Reg. Gall. tit. de lit. oblig. num. 4.* sed et priuatis, Romanens. Consil. 23. n. 2. IAFREDVS *decis. 37.* Imo Instrumentorum vox illis synonyma est, quae etiam apud *AZON* in *summ. de fid. Instrum. vulgo vox* mortua dicitur, nec originem trahit ex ciuili iure, sed diuino iam instrumenta siue literae sigillis testibus et subscriptione roboratae inueniuntur. *Ierem. c. 23. v. 10. add. SPECVLATOR. ad tit. de Instrum. edit. §. 1.*

§. IV. Hae autem literae quando contra ipsum scribentem producuntur, plena ipsis fides habetur. *l. publica* 26. ff. *depositi c. 2. X. de testib. ibique* DD. commun. quarum praeter Reuersales nostras variae sunt species, aliae enim sunt commendatitiae, quae regulariter nihil probant *l. fin. C. quod cum eo qui in alien. potest. l. eleganter. 7. §. fin. de dolo* MASCARD. *concl. 626. n. ult. REBVFF. de Sched. recognit. n. 99. add. DD. adducti a Rota Genuensi *Decis. 70. n. 2. nisi praeter commendationem commendator specialiter ad quid se obliget, vt in l. 6. C. de fid. Instrum. EKOLT. ad tit. de fid. Instrum. §. ult. REBVFF. n. 100.* Aliae credentiales et a Regibus, Principibus ac Magnis viris legatis dari consue-*

fueerunt, vt de persona, cum qua agendum rite constet, de quibus late RVTGER. RVLAND. *de Commissar. l. 5. c. 14. §. 17. seqq.* Porro dantur testimoniales literae, quae de consuetudine probant. INNOCENT. *in c. de fid. Instrum.* Porro literae mutui compassus, quae emittuntur ad Magistratum loci, sub quo testes domicilium habent, in quos Iudex non habet Iurisdictionem, vt vel ipse testem audiat, vel ad comparandum coram causae Commissario testimon. daturum cogat. VVLTEI. *ad Instit. de act. in princ. n. 81.* Denique literae cambiales reperiuntur, de quibus integer tr. IOHANN MARTIN. VOGT *de Cambiis tb. 2. p. 10.* et cautelas circa ea congeffit STRYKIVS *tr. de Cautel. sect. 3. c. 5. §. 8. seqq.* Plures literarum species addere possem, ast ne actum agere videar, addi potest *Sylloge literarum variarum* FRIDERICI GEISLERI.

§. V. Sequitur nunc enodanda vox *Reuersus* vel *Reuersales* quae, si vlla deriuatio admittenda, deducenda esset a voce reuertere, qua actiua vel neutrali Cic. saepe vtitur, sed in praeteritis tantum, et reuertitur deponentialiter. Ast in nostro significato inde deduci non potest, sed latino-barbara est, sicut multa eiusmodi vocabula, v. g. Adoha siue Hofstenditiae, imo plurima alia barbaro saeculo, aut declinante saltem latinitate in lucem sunt progenita, nec apud veteres ICTos, a quibus Digesta, digesta et compilata sunt, leguntur, quoniam tamen a Dd. inuenta, et communi eorum calculo approbata, ita vt in variis causarum figuris frequentissime occurrant; ideo merito quoque retinemus, non quod ea ciuitate Romana donemus, hoc enim nec ipsos Imperatores

B

peratores

peratores potuisse apud SVET. in *Lib. de Clar. Grammat. c. 22.* refert MARCELLVS, monente WISSENB. p. 2. ff. *Disp. 25. §. 12.* Insigniuntur a quibusdam etiam Antapochae ROSENTH. *c. 8. d. feud. concl. 33. num. 3.* it. Antigrappha, seu Recognitiones, Germ. *Gegenschein, Gegen-Bekändniß, Gegenbrief.* add. RVDING. *Cent. 4. obs. 33.*

§. VI. Quoniam vero origo cuiusque rei potissima pars est, et cuiusuis negotii basis ac directrix, iuxta *l. 1. et 2. de O. Iur. l. 69. ff. de fideiussor. SVRD. de Aliment. tit. 7. qu. 34.* ALEXAND. RAVDENS. *Resp. 1. n. 17. vol. 1.* Ideo nefas esse censeo, origine non repetita, materiam aggredi, iuxta *Gloss. in l. 2. ff. de R. Cred. MARTIN. MAGER. de Aduocat. armat. c. 5. num. 1. et 2.* Perfecta enim rerum praecipue obscurarum cognitio vix haberi potest, initiis eiusdem non perceptis; ac ex ignorantia originis saepe fit, vt falsa pro veris interpretatione nobis obtrudantur. add. ANTON. FREVDENB. *tr. de Rescript. Morator. concl. 1. n. 2. et concl. 52. n. 46.* Contingit autem in hac materia, quod plerumque in aliis accidere solet, quorum initium facile ignoratur per text. in *l. 28. ff. de probat. REINKING. de Reg. Sec. et Excl. L. 1. d. 3. c. 13. num. 11.* Et quod ICTUS de alluione in *l. 7. §. 1. de A. R. D.* tradidit, quod fit incrementum latens, cum quid ita paulatim praedio nostro adiicitur motu fluminis, vt intelligere non possumus, quantum quoquo temporis momento adiciatur, de quo IASON. *L. 4. Consil. 120.* ita reuera de ortu et progressu Literarum Reuersalium, inprimis circa statum publicum versantium, dici potest. Ex diffidentia hominum ita creuerunt illae, vt hodie nihil frequentius in foro occurrat, quam cautio sub
§. VII.

§. VII. Circa originem igitur Reuersalium in causis publicis occurrentium, sequentes sunt nostrae coniecturae. Quandoquidem hoc omnibus Iur. Publ. Cultoribus notum esse potest, harum usum tempore Romanorum, vel etiam Iustinianaeo, imo longe postea adhuc nullum fuisse, siquidem Magistratum Romanorum longe diuersa erat conditio, quam Principum nostrorum; Potestas siquidem illorum erat tantum personalis et temporaria, et dependebant actus eorum omnes, vel a Populo, vel a Senatu, vel a Principe. Nostrorum autem Principum potestas est perpetua, irreuocabilis et in heredes transitoria. Illorum imperium merum, mixtum et notio nuda, omnia quidem radicata erant in Maestate, interim ab eadem tanquam distincta membra, Magistratibus concedebantur, nonnunquam singulariter, nonnunquam per modum concurrentiae. Ratio est apud ZIEGL. *ad Grot. p. 13. ad verb. nisi vires ministras.* Quae omnia secus se habent in hodiernis Principibus nostris, qui haec vi superioritatis Territorialis proprio iure i. e. patrimonialiter possident. Idcirco quoniam illis temporibus nihil proprii ratione territorii possidebant, neque iurisdictionem patrimonialem habebant, non opus fuisse, vt sibi met inuicem, ratione suscipiendi Imperii, ratione itidem iurisdictionis turbatae, imo ratione aliorum regalium, vigore Superioritatis Principibus nostris competentium, et in quibus hodie Reuersales obtinent, caueri sinant.

§. IIX. Neque etiam propioribus seculis, sub Carolingis videlicet et sequentibus aliquot Imperatoribus in usu fuisse easdem auguror. Siquidem et

eo tempore constituti Duces, Marchiones, Comites et alii titulati status, nondum ita liberi, minus vero perpetui et hereditarii; Sed officiorum tantum nomina, Praefecturae personales ac Dignitates temporales, ex mero arbitrio Imperatoris dependentes, et ad nutum remouibiles fuere, quod late ostendit MYLERVS AB EHRENBACH. in *Archolog. Ordin. Imper. c. 7. §. 2.* Hi vero Duces, Marchiones et Comites, cum Imperatori fidem suam diligenti ac sollicita administratione ostendissent, ac apud eum bene meriti fuissent, Prouinciam aut Comitatum ipsis commissum sibi in feudum obtinebant, saluo tamen iure, ne ad heredes transfiret. REINKING. *de Reg. Sec. et Eccl. L. 1. cl. 4. c. 16. num. 23.* donec tandem facilitate Imperatorum, Carolinae praesertim lineae, hinc inde primores intumescerent; adeo vt saltem ante Conradi I. tempora quinque magni Ducatus extiterint, Bauaricus, Saxonicus, Sueuicus, Franconicus; Lotharingicus: quos quidem liberae et hereditariae potestati intentos comprimere non potuit Conradus; quin potius amore Patriae ductus, Henricum (Otonis filium) Saxonem sibi valde refractarium, et libero Principatu vtentem Regem creari voluit. Hinc deinde plures alii ad se pertrahere coeperunt Iura maioris potestatis, et cum antea Duces, Marchiones et Comites item Palatini administratorio nomine erant, producta ad filios potestate, tum ad agnatos, et largitionibus Caesarum, quin et minorum statuum vsurpationibus subsecutis, in eam excreuerunt magnitudinem, omniaque hereditario nomine vel patrimonialiter possidere coeperunt. vid. laud. MYLER. *cit. loc. c. 10.* LYNCKER. *Dissert. de superiorit. Territor. p. 9.*

§. IX.

quae dare et accipere possunt, declarationem descendam, aliquam literarum Reuersalium definitionem siue descriptionem praemittam; cum teste *C. I. l. 1. de offic.* omnis quae a ratione suscipitur de aliqua re tractatio, debeat a definitione proficisci. Est autem nobis *Reuersus scriptura seu Instrumentum solenne, quo quis erga alterum suam declarat voluntatem, simulque ad faciendum id quod ipsi iniungitur, vel ad non faciendum id quod prohibetur, se obligat.* Solenniori formula hic protestor, rem mihi non esse cum rigidioribus istis Dialecticis; Limam siquidem et amussim exquisitam Logicorum quacuis non patitur materia, et Legistae non dialectitant in verbis, sed rerum ipsarum momenta ponderant. *CAGNOL. ad l. 1. §. 1. ff. si quis Iudic. non obtemperauit.* Sufficiat igitur ex mente Ictorum rem ita descripsisse, vt dilucide omnia ponantur, et tota rei substantia paucis manifestetur. add. alia descriptio apud *WEHNER. Pract. Observ. voce Reuers.*

CAPVT II.

DE

PERSONIS LITERAS REVERSALES
DANTIBVS ET ACCIPIENTIBVS.

S V M M A R I A.

I. Imperator et Rex Romanorum pro rerum exigentia literas Reuersales dant.	VI. Ob defectum rationis eiusmodi literas dare nequeunt.
II. Status Imperii, quo referuntur Ciuitates Imperiales, imo Municipales dare possunt, et Nobilitas Imperii immediata.	VII. Mente capti.
III. IV. Qui non possint,	VIII. Prodigis.
V. Quid de minoribus dicendum?	IX. Banniti Imperii.
	X. Possunt dare Tutores illustrium Personarum.
	XI. Quinam literas Reuersales accipere possint.

§. I.

§. I.

Vlſa Reuerſalium onomatologia et origine, Perſonae dantes accipientesque veniunt conſiderandae. Parum enim eſt Ius noſſe, ſi perſonae quarum cauſa conſtitutum eſt, ignorentur. §. 12. *Iuſt. de Iur. N. G. et Ciu.* Vnanimi igitur ICTORUM conſenſu conſtat, omnem eum qui facultate diſponendi, et conuentionem ineundi de rebus ſuis non deſtituitur, poſſe per literas Reuerſales diſponere de ſuo, quomodocunq; ſaltem placuerit. Nullum igitur dubium eſt, quin Imperator Sacratiffimus ex ſummitate Maieſtatis ſuae poſſit literas Reuerſales, in variis cauſarum figuris occurrentes tradere, iisdemq; ſe obligare, quibus autem id fiat modis ſeq. c. 3. oſtendemus. De Rege Romanorum quaeritur, an ille etiam ſemet literis Reuerſalibus obligare poſſit? Et reſpondetur quod ſic, modo in iis diſponat negotiis, quae propriam ſpectant adminiſtrationem, non autem homine Imperii; eſt enim Rex Romanorum in ſubſidium Caefareae Maieſtatis electus, vt in caſu, quo ea deſiciat, vel peregre abſit, de negotiis Imperii, praefuppoſito tamen ſemper ratiſhabitionis ſolenniſſimo actu, diſponere poſſit.

§. II. Porro Statibus Imperii, ſecundum tria Collegia vi Iuriſdictionis Patrimonialis, et ſecundum axioma fere vbique receptum: quod tantum poſſint in ſuo territorio quantum Imperator in Imperio. De quo vid. THOMAE *ad Lampad. qy. 178.* exceptis tamen reſeruatis Imperatoris. *Ibid.* competit Ius dandi literas Reuerſales non ſolum ſtatibus ſuis Prouincialibus, ſed et ſubditis, modo nihil in praeciudicium Maieſtatis Caefaris.

Caesareae et totius Romani Imperii suscipiant. Nec est quod dubites de Ciuitatibus Imperialibus; haec enim, quamuis personali dignitate non vtantur SIMON, *de Iurisdic. territor. c. 4. §. 9.* pari tamen cum reliquis statibus Iure vtuntur, et habent, (quod tamen diu ipsis denegatum,) per Pacif. Osnabrug. *art. 8. vers. tam in vniuersal. add. THOMAE qu. 185.* votum Decisuum. conf. SIM. *cit. Dissert. c. 4. §. 10.* Deinde et Ciuitates Municipales possunt literas eiusmodi Reuersales dare, praesertim vero circa illas res, quarum dispositio ipsi vi Iurisdictionis a Principe aut per modum conventionis aut praescriptionis concessae, competit, et tunc non possunt dici vti Iure Regalium, sed saltem Iurisdictionis. Quemadmodum et Nobilitas Imperii Immediata, quicquid facit, id omne vi Iurisdictionis, non vero Iure Regalium, et reperimus multa exempla literarum a Nobilitate Imperii immediata datarum.

§. III. Diximus autem *ib. 1.* omnes facultatem consentiendi habentes literas Reuersales dare posse. *arg. l. 1. §. 1. et 3. ff. de pactis. STRAVCH. Exerc. Iustinian. 12. ib. 7.* Quae cum ab vsu Intellectus siue rationis ac voluntatis dependeat, vtiloquitur STRVV. *S. I. C. Ex. 6. ib. 36.* quibus iung. GROT. *de I. B. et P. L. 3. c. 1. §. 8. et L. 2. c. 11. et 12. PVFFEND. de I. N. et G. lib. 2. c. 4.* nequeunt ob eius imbecillitatem I. infantiae proximi §. 9. *Inst. de inutil. stipulat. l. 1. pr. ff. de minor. BACHOV. ad §. 1. Inst. de tutel. n. 2.* qui infantibus comparari solent *l. 1. §. 13. ff. de obl. et action. l. 3. ff. rem pupill. saluam fore, sine tutoris autoritate CARPZ. p. 2. C. 15. d. 30.* praesertim si conditionem suam deteriore faciant *l. 28. ff. de pactis. ECKOLT. ad ff. de pactis §. 7.*

§. IV.

§. IV. Pubertati proximi, qui fere annos pubertatis attigerunt DONELL. *L. 12. c. 22. lit. K.* ne naturaliter quidem obligantur *l. 59. ff. de obl. et act.* ita sc. vt obligatio naturalis in foro ciuili effectum non habeat quoad personam pupilli, licet in tertii praeiudicium aliquando obligetur *l. 1. §. 1. ff. de nouation. l. 127. ff. de Verb. obl. h. e.* habetur pro obligato tantum, vt subsistat obligatio accessoria fideiussoris *d. l. 127. vel prior tollatur, laudat. STRYK. in Cautel. sect. 1. c. 2. §. 17.* bene tamen obligatione naturali in se tenentur, quatenus ex consensu oritur considerata, cum satis intelligant actum, adeoque datam fidem debeant seruare. ECKOLT. *ad tit. ff. de autor. et cons. tutor. §. 2.* Add. STRVV. *S. I. C. Ex. 6. tb. 29.* nisi illas dent autore tutore *l. 28. pr. ff. de pactis.*

§. V. Quid de Minoribus habendum, quaeritur? Et sane cum propter quandam iudicii stabilitatem. §. *ult. Inst. qui et ex quibus caus. petitio curatorum, eorum arbitrio regular. sit commissa l. 1. §. 4. cum seqq. ff. de iis qui pet. tutor §. 2. Inst. de Curator.* ibique BACHOV. non obstante *l. 1. §. 3. de Minor. vid. STRAVCH. Dissert. Iustin. 5. tb. 33.* sine curatorum, si quos habeant, consensu, literas reuersales dare non possunt, vt efficaciter obligentur *l. 3. C. de in integr. restitut.* secus tamen est, si sint absque eis. STRAVCH. *Diss. Iustin. 5. tbef. 34.* aliam distinct. vid. ap. STRYK. *de Cautel. sect. 1. c. 3. §. 21.* Quamquam si per eandem laesi fuerint, restitutione in integrum iuuentur. *cit. l. 3. C. d. in integr. restit.* etiamsi postremo die, imo vltima etiam hora dici postremi anni 25. datae sint *l. 3. §. 3. ff. de minor. BACHOV. ad pr. Inst. de Curat. ECKOLT. ad tit. de Minor. §. 2.* nisi aetatis veniam a Principe impetrauerint. *l. 1. C. de his qui ven. aetat. impetrau.*

§. VI. Multo minus Reuersales literas dare possunt,
C ob de-

ob defectum rationis ac voluntatis naturalem Infantes, qui adhuc minores 7. annis sunt. *l. 14. ff. de sponsal. 18. pr. C. de Iur. deliber. cum nullum cum ipsis valide geratur negotium, ne quidem accedente tutoris autoritate §. 9. Inst. de inutil. stipul. cum huius interpositione non possit suppleri intellectus eorum, qui plane est nullus. ad. h. ECKOLT. ad tit. ff. de. Autor. tut. §. 1. nec quenquam sibi obligant, nec villo modo obligantur. HAHN. ad Wesenb. de pact. n. 5. ECKOLT. ad tit. de Obl. et act. §. 20. n. 1. STRVV. Ex. 6. th. 30. Cautelas exhibet STRYK. de Cau. zel. sect. 1. c. 2. §. 3.*

§. VII. *Mente capti tam in specie ita dicti, qui citra rabiem tranquilla quadam mentis alienatione laborant. BACHOV. add. §. 4. inst. de Curat. n. 4. quam furiosi. l. 40. ff. de R. Iur. hinc datae ab iis Reuersales plane sunt nullae add. l. 1. §. 12. ff. de Obl. et act. conf. PAVL ZACCHIAS. Quaest. Med. Legal. L. 2. tit. 1. qu. 1. Furor vero praecipue colligitur ex verbis, si quis more infanorum deridenda loquatur. l. in bis qui §. 1. ff. de aedil. edict. l. 22. ff. solut. matr. vel ex scriptura. l. 22. de condit. Inst. vel ex factis. l. 3. verb. saxis C. de Iudaeis. Nunquam autem furor praesumitur. arg. l. 6. ff. de curat. fur. cum quaelibet res praesumatur esse in naturali statu, qui est cum ratione genitum esse. MENOCH. L. 6. praesumt. 45. n. 19. ideo alleganti incumbit probatio l. 5. Cod. de Codicill. CARPZ. L. 6. Resp. 112. n. 7. MASCARD. de Probat. concl. 827. THOMING. Consil. 40. qu. 4. n. 57. seqq. MANTICA. de Con. iect. ult. volunt. L. 2. t. 5. n. 10. Quod si vero dilucida habeat intervalla furiosus, datas tempore intervalli subsistere. arg. l. 9. C. qui testam. fac. poss. l. 6. C. de Curat. furios. Furioso itidem comparatur extreme Ebrius. can. sane c. 15. qu. 1. hinc datae ab eo Reuersales nullae sunt, quia omnis actus ab eo gestus nullus est. STRVV. S. I. C. Ex. 6. th. 37.*

eb. 37. CARPZ. p. 1. c. 15. d. 35. VIVIVS. L. 1. D. 105. nisi remissa ebrietate ipsi in animum reuocent, et an eas seruare velit, interrogent, sic enim ex iterato consensu subsistent *arg. l. 48. ff. R. I.*

§. IIX. Prodigus quoque ob defectum moralem voluntatis nequit literas dare, facit enim furiosum rerum suarum exitum *l. 12. fin. ff. de Curat. dand.* talis autem intelligendus, qui decreto Magistratus declaratus est prodigus. HILLIGER *in Donell. L. 12. c. 22. lit. F.* Et postea eius amplius nulla superest voluntas. *l. 40. ff. de R. Iur.* Quid dicendum si iuramento confirmet? vid. STRYK. *Cauel. sect. 1. c. 2. §. 15.*

§. IX. Deinde literas Reversales dare nequeunt ob ademtam bonorum administrationem Banniti Imperii, qui pacem publicam violarunt, quibusque aqua et igni interdicitur, ita vt a nemine Clientelam, fidem aut amicitiam recipi, ab omnibus vero impune tam in persona, quam rebus offendi possint. Ad hunc modum denunciati in bannum, ciues Romani esse desinunt, et communes omnium hostes efficiuntur, omniaque humanitatis iura, officiorum vicissitudines & commercia amittunt: *Sie werden aus dem Frieden in den höchsten Unfrieden gesetzt.* ANDR. GAIL. *de Pace publ. L. 20. n. 20.*

§. X. Bene tamen literas Reversales dare possunt Tutores praesertim Illustrium Personarum, habent enim generalem loco Domini bonorum administrationem, modo non in manifestum pupilli damnum vergant, alias tutor actione tutelae directa conueniri potest de resarciendo damno. vid. Dd. *ad tit. ff. de administrat. tut.* Sic quod Procuratorem attinet, negari non potest, literas Reuersales ab eo datas esse validas, praesertim si habet speciale mandatum ad dandum,

vel ad minimum mandatum cum libera add. *STRUV. S. I. C. Exerc. 7. thef. 25. & 26.* Altioris autem indaginis quaestio est, an negotiorum gestor dare possit? Sane cum huic regulariter non competat administratio plenaria, imo ius alienandi deficiat, merito de eius datione dubito, quod si vero Dominus rati habeat, nihil prohibet, quo minus ex illo tempore valeant.

§. XI. Dictum haecenus est de personis dantibus, sequitur nunc ut agamus de iis, quae accipere possint eiusmodi literas; in quibus generaliter notandum, omnes illas personas, quae ad dandum sunt habiles, esse quoque ad accipiendum, modo per illas non deterioretur illorum conditio. Hoc addam de Iudaeis, an illi valide dare possint & accipere? Ratio dubitandi esse poterit, quod inhonestum fere sit cum illis agere, qui nos perpetuo decipere & omni modo proficui intendunt, imo religionem nostram conviciis proscindunt. Verum quia receptio Iudaeorum in territorii Christianorum Principum non est infrequens, imo quoniam nulla cum ipsis nobis est commercandi facultas adempta, non video qua ratione, cautionem literarum Reversalium tam activam quam passivam, ipsis denegare possimus.

CAPVT III.

DE

OBIECTO LITERARVM REVERSALIVM
ET QVIDEM CIRCA STATVM
PVBLICVM.

S V M M A R I A

I. Literarum Reversalium usus in publicis negotiis frequentior. Ab omnibus fere Reversalibus ita cauetur.	II. Item sibi de successore quandoque prospiciunt.
	III. Praestito homagio Reversales literas dant Principes subditis.
	IV. Talia

- IV. Talia ex libertate Ordinum Prouincialium diiudicantur. Causae, ob quas Reuersales dantur sunt variae.
- V. Potissima est (1) Priuilegium et libertatis, conseruatio.
- VI. Num subditi, an domini prius iurent, mos regionis seruandus est.
- VII. (2) Autonomia & libertas Religionis.
- VIII. Reuersales Regiae, *Maiestät. Briefe. Rudolphi II. allegantur.*
- IX. (3) Extraordinariorum collectarum, Gabellarumque vel Accisi impositio.
- X. Pro Principe non militat praesumptio, quod in petenda collecta extraordinaria iustam foueat causam.
- XI. Ad certum tempus Status Prouinciales saepius collectas promittunt, acceptis Reuersalibus.
- XII. Nobiles immediati tales collectas persolunt.
- XIII. An si a Maiestate Caesarea et Statibus Imperii publice sit indicta extraordinaria collectio ad Romanam expeditionem, an Princeps vel Comes, vel Baro, cui bona libere et quiete sunt ab Imperio concessa, nullo inde reseruatopraeter seruitium equestre, onus eiusmodi sustinere debeat?
- Num Princeps a Vasallo extraordinariam collationem ab Imperatore et Imperii Statibus publice decretam, exigere possit?
- XIV. An dominus subditos pro elocanda filia collectare possit?
- XV. (4) Quando inter Principes pacta hereditaria conficiuntur, ab Ordinibus per literas Reuersales illa agnoscuntur.
- XVI. (5) Aduocatio.
- XVII. Aduocatio et Protectio nullam tribuit Iurisdictionem.
- XIII. Literae Reuersales petuntur a Protectore.
- XIX. Casus, quo pagus dat Reuersales, refertur.
- XX. et XXI. An liceat Principi, acceptis literis Reuersalibus, absque Procerum, Ordinum, singulorumque Ciuium consensu foedus Clientelare pacisci?
- XXII. An Maiestati ad ea obsecunda, quae sui sunt officii, opus sit consensu subditorum?
- XXIII. Aduocato seu protectori non competit Ius sequelae.
- XXIV. Datis Reuersalibus Ius aperturae et praesidii quandoque conceditur.
- XXV. An idem in Ganerbiis seu condominis Castrorum procedat?
- XXVI. Pacta successoria ineuntes, sub literis Reuersalibus

- aperturam in suis fortalitiis sibi inuicem repromittunt.
- XXVII. An domino feudi in castro quod alteri in feudum concessit, Ius aperturae competat, vt illud etiam tertio conferre possit?
- XXVIII. (6) in Ciuitates et arces ponuntur milites sub modo datarum Reuersalium.
- XXIX. An Dominus feudi, tempore belli pro tuitione status sui, castrum vasalli ipso inuito occupare, fortificare et praesidio munire possit?
- XXX. (7) Venationes precariae Gnaden. Jagten.
- XXXI. Quomodo earum fiat concessio.
- XXXII. Referuntur causae ob quas concedi soleant eiusmodi venationes.
- XXXIII. Vt concedens de Iure suo tutus sit, dantur literae Reuersales.
- XXXIV. Sub literis Reuersalibus venationem hanc Tutores et Administratores illustrium personarum concedunt.
- XXXV. (8) Circa Apanagia vsus est literarum Reuersalium.
- XXXVI. Principatum diuisio parit familiae obscuracionem.
- XXXVII. Apanagiatus dat literas Reuersales, quod nihil in praesudicium primogeniti facere velit.
- XXXIX. Apanagia desumuntur ex domaniis. Q. An Status prouinciales apanagium constituere postgenitis obligati sint?
- XXXIX. Ad augendum apanagium Principi saepius succurritur charitatiuo Ordinum subsidio datis reuersalibus.
- XL. Formula eiusmodi Reuersalium.
- XLI. Apanagiati quandoque Ordines Prouinciales pro subsidio charitatiuo compellunt.
- XLII. Num Ordines, apanagiatos Principes suis sumtibus redimere teneantur.
- XLIII. Interdum iure familiaritatis Primogenitus secundo genito cedit administrationem, tunc literis reuersalibus opus est.
- XLIV. Si Tertio genitus fratri primogenito sub literis reuersalibus promittat se non petiturum apanagium, an eo mortuo possit tertius petere a secundo?
- XLV. Remissiones facinorosorum vnde apud Romanos ortae.
- XLVI. Hodie Magistratus alterius loci ad remittendum obstrictus non est.
- XLVII. Fiunt tamen remissiones datis reuersalibus.
- XLVIII. Idem de Transportatione dicendum.

XLIX.

- XLIX. Num vt liceat iure retor-
sionis aduersus eam ciuitatem,
quae antea consuetudinem ini-
quam contra retorquentem
nondum exercuit?
- L. Iudices non solent dimittere
incarceratos, nisi Urphedam
praestiterint, vel sub iuratis
Reuersalibus de iis non vin-
dicandis cauerint.
- LI. Officiales et Ministri datis
Reuersalibus de fidelitate secu-
ros reddere tenentur Dominos.
- LII. Tunc demum recipiuntur
subditi ex alienis terris, si li-
teras Reuersales a priori Do-
mino exhibuerint.
- LIII. In renunciationibus iurium
interveniant Reuersales.
- LIV. Principum et Comitum fi-
liae ac sorores dote constituta
mediante iuramento corporali
renunciare debent hereditati.
- LV. In quibusdam locis rece-
ptum, vt Vassallus Domino
feudi literas reuersales det.
- LVI. Vassallus dat literas, in qui-
bus fatetur, se praedium hocce,
vt rem feudalem accepisse.
- LVII. Simultaneae inuestiti dant
sibi inuicem literas reuersales.
- LVIII. Expectatiuam habentes
dant literas Reuersales.
- LIX. A necessitate sequendi qui-
dam acceptis Reuersalibus exi-
muntur.
- LX. Ne vltra quam ipsis conue-
niat ad lustrationem tenean-
tur Nobiles, accipiunt a Do-
mino Reuersales.
- LXI. Q. An si Euangelicus in
loco Pontificio moriatur vel
occidatur, non aliter defuncti
cadauer deduci permittatur,
nisi soluto pretio, & datis li-
teris reuersalibus.
- LXII. An liceat Magistratui illius
loci, per quem defunctus por-
tatur reuersales literas petere?
- LXIII. In hereditatibus.
- LXIV. In transactionibus cri-
minum.
- LXV. In Quinquennialibus.
- LXVI. In causis ordinandis exe-
cutiue, mediante pacto, tra-
ctandis.
- LXVII. In hypothecis consti-
tuendis.
- LXVIII. In Precario.
- LXIX. In pacto de retrouen-
dendo vsus literarum reuersa-
lium maxime conspicitur.

§. I.

Literarum Reuersalium vsus quotidianus est, quo-
niam tamen in grauioribus ac publicis negotiis
potior ac frequentior; Ideo quae CIRCA STATVM
PVBLICVM obueniunt, prius deducam, postea et
vsu

vsum earum in priuatis negotiis demonstraturus. Placet autem initio agere de iis causis, vbi locum habere possunt, deinde nonnulla subiiciam, vbi falso a Dd. earum exactio conceditur. Principio vero Politices Cultoribus non potest non esse notum, quam varia sint regnorum genera, ita vt mox per legitimam successionem, mox per electionem illa propagentur. Constabit etiam, quod saepius circa electionem maxime oriantur controuersiae, dum sc. Rex hereditariam praetendit successionem, ordines autem Regni liberam electionem: quemadmodum exemplum tam maxime intricatae, scriptis ac armis etiam agitatae controuersiae superest in Regno Bohemiae, vbi quaestio est, an sit regnum hereditarium, an electitium. Extant sane in vtramque partem rationes non contemnendae apud SCHÜTZ. *Coll. Iur. publ. Exercit. 7. thes. II. per tot.* Ipse nihil decidit, addit tamen conciliationem Clariss. SCHARSCHMID. *in Not. cit. loc.* A parte vnus militat literarum Reuersalium interuentus; etenim populus aegerrime patitur sibi interuerti sua iura, qualicunque etiam sub furo laetetur, mirum non fuit, quod ab omnibus fere electis Regibus cautum sit, solennibus Reuersalibus, regnum ad vniuersi populi suffragium pertinere, veluti Vratislaus I. apud Dubrauium loquitur, atque quod ipsi libera Statuum voluntate, iuxta libertates regni electi sint, et liberrimae illae electiones libertatibus Bohemiae fraudi cedere non debeant, quemadmodum verba Reuersalium Ferdinandi I. Rudolphi II. et Matthiae allegat Deductio causae Bohemicae n. 14. 15. 61. 62. et apud LONDORP. *Act. publ. Tom. 1. L. 2. c. 17. 23. 24. seqq.* legi possunt. Iam autem Reuersalium indoles haec est, vt, Ius quod praesuppositum

positum est, conseruent, vt ipsissima Reuersalium verba Rudolphi II. de anno 1608. in *Act. publ. tom. 1. L. 2. c. 23. p. 194.* habent.

§. II. Causa Reuersalium etiam ea interdum est, quando Reges sibi adhuc viui de successoribus prospexere eosque Statibus commendauere, declaratiua illa electione recipiendos, quod ipsum, quia aliquando contra regni duobus Dominis fatigandi commoda facere videbatur, dignum visum fuit sollicito populo, vt cautione iuuaretur, quae cautio ordinarie per literas Reuersales fieri solebat. Et negari non potest, multa huiusmodi honestatis et humanitatis gratia, etiam in aliis quam plurimis regnis recepta esse, sub cautione tamen, quae non continuo necessitatem quandam inferre possunt. conf. HERM. HERMES *Fascic. Iuris publ. n. 22. n. 30.*

§. III. Quemadmodum Principibus Imperium seu Regimen Prouinciae suscipientibus, ab Ordinibus Prouincialibus et subditis homagium praestandum est. vid. LYNCKER. *Dissert. de Relig. Obseq. tb. 16.* Ita vicissim non infrequens est, vt ipsi in Comitibus Prouincialibus Reuersales literas *Gegen-Befantnis, Land-Reuersalien* dare et promissa quaedam Statibus suis facere teneantur, quibus se declarant sub initium Regiminis, quod suorum subditorum libertatem, iura et priuilegia facta et tecta conseruaturi sint. add. *laudat. Dissert. tb. 19.*

§. IV. Quam frequens autem sit Reuersalium in German. Prouinciis vsus, tantus tamen non est, vt vbique receptae sint, sed potius ex libertate Ordinum Prouincialium res est diiudicanda, an scilicet magnae in Comitibus adhuc sint autoritatis, an vero non. Vbi subditi addictius reguntur, ibi Status Prouinciales
D
plane

plane non agnoscuntur. Quapropter liberior populus omnino ille censetur, qui promissione publica, Reuersalibus, aliisque libertatis conseruandae mediis vtitur, nec hoc Principe est indignum, siquidem subditis non vt seruis, sed vt liberis est imperandum, prout eleganter deducit a SECKENDORFF. *p. 2. c. 4. §. 1. & 2. des Teutschen Fürsten = Staats.*

§. V. Causae autem, propter quas Reuersales Ordinibus dantur, sunt variae, retinebimus tamen ordinem laudati Dn. a SECKENDORFF. *cit. l. qui inter potissimas etiam numerat LIBERTATIS PRIVILEGIORVM AC IMMVNITATIS subditorum confirmationem.* Quoniam autem speciali interdum pacto Status Prouinciales, vbi scil. maior adhuc illorum auctoritas, in nonnullis Principatibus sibi cauerunt, siue stipulata manu, siue etiam literis Reuersalibus, vt Domini priores iurent, quod velint subditorum priuilegia tueri ac confirmare, ad id faciendum omnino tenentur, siquidem per conuentionem Dominus vel Princeps iuri suo renunciare potest. *l. si quis conscribendo. C. de pact. ibique Dd. et ita Princeps obligatur vt priuatus. vid. MAVL. de Homag. tit. 1. §. 11.* Confirmatio igitur homagii praestationem hic praecedat necesse est.

§. VI. Imo si speciali consuetudine in Principatu aliquo est introductum, vt Domini prius iurent, vel stipulata manu promittant, rursus confirmatio praecedere debet, quia simulatque quid fieri consuevit, non est immutandum. *l. quod si nolit. §. assidue ff. de Aedil. edict.* et in exactione fidelitatis non est inducenda nouitas. *Speculator in tit. de feud. §. quoniam vers. & not. in ult. col. et solita in iuramentis praestandis consuetudo est seruanda. c. cum consuetud. X. de consuet. MAVL. cit. loc. §. 13.* Quod si vero Dominus vel Princeps, forte

forte ab Aulico - Politicis persuasus, priuilegiorum confirmationem recuset, vel saltem differat, citra periculum et piaculum vllum, possunt subditi homagii praestationem recusare, quod liceat non seruare fidem ei, qui violat. *l. 2. C. de pactis. MAVL. cit. loc. §. 14.* Alii hac vice si ex parte Domini *der Huldigungs-Reuers und Confirmation der Privilegien* non extradatur, confirmationem iurium a subditis vrgeri posse opinantur in forma communi, si non in forma specifica. vid. *KLOCK. V. I. Consil. 19. n. 40.* quam confirmationem Dominum denegare non posse, statuerunt I Cti Ienenses, monente *KLOCK. ibid.*

§. VII. Secunda causa est AVTONOMIA ET LIBERTAS RELIGIONIS. Cum enim in nostro Imperio religionis diuersitas semel sit recepta, eiusque libertas etiam publicis et pragmaticis sanctionibus, Instrumento praecipuis Pacis *art. 7.* tres Religionis pro licitis confessionibus in Imperio Rom. Germ. iudicatae. *MYLER ab EHRENB. in absolutissimo tract. de Statib. Imperii p. 2. c. 83. §. 10.* non raro propter religionis mutationem frequentissimae ortae sunt controversiae, et quidem ex eo quod Ius mutationis facta sit sequela Territorialis Iurisdictionis, ac inhaereat territorio (vti vulgo dicimus) sicuti nebula paludi. *ROSA-CORB. in prax. forens. c. 29. fr. n. REINKING. de R. S. et E. l. 3. ch. 1. c. 9. n. 3.* varia praecipua vid. ap. *LEHMANN. de Pac. Religiof. L. 3. c. 18.* adeo vt Ius reformandi pro praecipuo Statuum Regali sit habitum a Landgrauio Hassiae Mauritio apud *HORTLEDER. teste CRAN. in prooem. de pac. Relig. RITTER. de Homag. concl. 180. SECKENDORFF. de stat. Princip. p. 2. c. 15. n. 5.* Supra dictum tamen Ius reformandi, confirmatum et declaratum fuit, iuxta statum *anno 1624. prim. Ian.* qui Religionis status in acui-

ternum firmus et immutatus esse iubetur *per. Instrum. pac. Osnabr. art. 5. §. bona. et §. quantum. 12. ibi usitata praxi.* laudat. MYLER. *de Stat. Imper. p. 2. c. 83. §. 2.* An vero omnium subditorum fides ac conscientia ab opinione et arbitrio vnus Principis dependere aequum sit, alii iudicent. conf. Principis cuiusdam magni Nominis verba apud FRITSCH. *Dissert. de Lit. Reuersal. c. 2. §. 8.*

§. VIII. Subditi, quamuis Domini Religionem amplecti nolint, illius intuitu, a Domino territorii nullo modo vexari, inquietari aut ad illam cogi possunt, modo quiete viuant. FRIDER. *l. 1. de Mandatis cap. 30.* Prout Camera Imperialis mandata sine clausula de non offendendo super Pacem Religiosam decernit. IOH. FORSTER. *in Process. Camer. tit. 5.* LEHMANN. *de Pac. Relig. L. 3. c. 26.* cum tamen eiusmodi mutationes in religione saepius experiantur, iuste omnino sibi prospiciunt per priuilegia et literas Reuersales in suscipiendis Principum Regiminibus, vt ipsis autonomia Religionis facta tecta conseruetur. Quemadmodum notae sunt Reuersales Regiae, vulgo *Majestät-Briefe* dictae, quae olim a Rudolpho II. Imperatore eiusque Successoribus Bohemis Euangelicis concessae, quae extant apud FRITSCH. *cit. Dissert. §. 9.*

§. IX. Tertia causa ductu laudatissimi Seckendorff. est EXTRAORDINARIYM COLLECTARVM, GABELLARVM VEL ACCISII IMPOSITIO. Siquidem Principi non licet pro voluntate sua collectas extraordinarias indicere absque Statuum Prouincialium consensu. Quapropter ipsi non ita simpliciter est credendum, quando asserit, aerarium suum esse exinanitum, nec proprios suos reditus sufficere ad sustinenda onera publica, ideo se ex necessitate publica collectas petere, sapientes Viri semper iudicarunt. Nam

Nam ubicunque: Princeps ex sua assertione commodum aliquod sentit, ac subditi tam mediati, quam immediati, onus aliquod percipiunt, Princeps de ea necessitate subditis fidem facere debet, siquidem in causa propria nemo testimonium legitimum proferre potest, cuiuscunque dignitatis gradu praeferat. *per c. 28. X. de testib. l. 9. §. 1. C. de testibus.* etiamsi Princeps fuerit. *DECIVS Consil. 576. in fin. ac Consil. 606.* nam nec dignitas vel existimatio, nec vitae alicuius integritas, quicquam efficere possunt, ad firmandum alicuius in propria causa testimonium. Ita fere sentit *MASCARD. de probat. concl. 1227. n. 114.* *FARINAC. de Testibus qu. 60.* *MYLER. Nomolog. c. §. 11.*

§. X. Imo nec pro Principe militat praesumptio, quod collectam extraordinariam urgente causa expectat, adeo ut populus aut Status prouinciales contranites onus probandi contrarium subire teneantur. Et hoc *per Clement. Pastoralis, de re iudicat.* ubi causa non praesumitur in Principe, qui sententiam tulit parte non citata. Quo facit textus *in l. 13. C. de collat.* qua constituitur, quod quando aliquis non potest facere quidpiam sine iusta causa, illa ab eo probari debet, quae regula locum etiam habet in Principe secundum *DECIVM in Consil. 576. num. 10. in fin.* Atque ita ex iis, qui conscientiae casus tractant, tradit *MO-LINA de Iustit. et Iur. T. 3. disputat. 673.* *LEONHARD. LESS. de Iust. et Iur. Lib. 2. c. 33. dubit. 9. n. 67.* *ROLAND. A VALLE V. I. Consil. 1. n. 58.* Ex ICTIS late *CRA-VETTA Consil. 135. n. 41.* Add. *MENOCH. l. 2. Praesumpt. 10. a n. 52. usque ad fin.*

§. XI. Ut autem Principes etiam voti sui com-potes reddantur, plerumque Consilarii Camerales, qui scientiam annuorum redituum habent, asserunt

acrarium esse exhaustum, nec praesenti necessitati aut vrgentibus impensis par esse posse; Ideo fieri solet, vt status prouinciales nonnunquam ad certum tempus v. g. decennium, vicennium, sub certis conditionibus collectarum impositionem communi approbent consensu, acceptis tamen a Principe literis Reuersalibus, quibus declaratur, hanc impositionem esse gratiosam, nec vltra praestitutum tempus expetitur iri in praedictum subditorum. add. MYLER. ab EHRENB. *Nomolog. c. 3. §. final.*

§. XII. Sic Nobiles Imperii immediati tales collectas persoluant: ast determinatam non habent quantitatem, sondern geben eine freywillige Hülffe, und schütten dieselbe in die Ritter-Truchen ein. *Rec. Imper. de anno 1550. §. Wer aber an unser statt x. IOH. COPPEN. Obseru. Feudal. 4. n. 32. MYSING. Decad. 15. Resp. n. n. 33.* Nunquam tamen hanc persoluant, nisi acceptis literis Reuersalibus, docente MUNDIO *de Muner. Honor. c. 2. n. 234. 333. seqq.*

§. XIII. Denique nec silentii spariorum duae hae inuoluendae sunt quaestiones, altera, *An si a Maestate Caesarea et Statibus Imperii publice sit indicta extraordinaria collatio ad Romanam expeditionem, an Princeps vel Comes vel Baro, cui bona libere & quiete sunt ab Imperio concessa, nullq inde reseruato, praeter seruitium equestre, onus eiusmodi sustinere debeat, nec ne?* Affirmat multis rationibus MDESTIN. PISTOR. *Consil. 4. eamque decisionem confirmat l. n. C. de SS. Ecclesi. l. 1. ibi: etiamsi privilegium &c. C. de indiction. l. 10. R. I. August. de anno 1548. §. Biewohl nun x. sie seyn exempt oder nicht befreyet se. conf. BOCERVS de Regal. c. 3. p. 411. n. 216.* Altera vero *an Princeps a suo quoque vasallo extraordinariam collationem ab Imperatore & Imperii Statibus publice decretam, exigere possit, nec ne?*

nec ne? Et licet ALVAROTVS id negare videatur ad d. tit. quae sint regalia n. 5. attamen a sententia affirmatiua haud temere recedendum esse iudico: eo quod vasallo vsufructuario similis sit per *text. in tit. 23. §. vel de feud. vsufructuarius autem indictionis et superindictionis onus sustinere cogitur*, per l. 27. §. 3. ff. de vsufructu, et quemadm. quis utat. l. 13. ff. de impensis in rem dotal. factis. CUIAC. L. 7. obseru. 4. HARTM. PISTOR. L. 1. qu. 46. n. 33. proindeque et vasallus. Id quod etiam sentit MODEST. PISTOR. *Consil. 4. n. 5.* Hisce autem duobus casibus expeditissimum hodie est remedium, vt sibi tum Princeps tum Vasallus caueat per Reuersales literas, ne consensus in hanc collationem sibi a successoribus praeiudicio sit. add. BOCER. *cit. loc. n. 217.*

§. XIV. Notabilis porro hic annectenda venit quaestio, *an Princeps vel Dominus subditos pro elocanda filia collectare, vel (vti loquuntur) contributione aliqua grauari possit?* Hoc multi affirmant, praeter Hostiensem Speculator et alii CHASSAN. in *Consuet. Burgund. rubr. 1. §. 4. n. 8. in fin.* et in praxi seruari testatur RESTAVRVS CASTALDVS de *Imperatore quaest. 57. n. 7.* ALEXAND. *Consil. 35. n. 3. Vol. 2.* et hanc esse communem Dd. doctrinam autores sunt LAVRENT. KIRCHOV. *Comm. Opin. Cent. 5. concl. 77.* et MYNSING. *Cent. 5. obseru. 21. n. 4.* nonnulli et Germaniae consuetudine receptum esse tradunt. MYNSING. *loc. cit.* Ast verius nos putamus subditos hoc casu de iure non teneri, cum priuatam potius Domini commoditatem haec res respiciat. Nisi forte consuetudine vel pacto Domino tale Ius quaesitum, quod et MYNSING. respondeo, scil. in multis quidem Germaniae locis obseruari, sed subditis consentientibus et volentibus, quod vniuersalem non arguit consuetudinem. Et meminit

ROSEN.

ROSENTHAL, *de feud. c. 5. concl. 77.* quorundam Ducum subditos aliquando quidem contribuiffe, sed solum precario eiusque rei causa Principes testimonium siue Reuersales literas sub sigillo tradidisse, seque suis oculis eandem vidisse add. *Id. cit. loc. concl. 79.*

§. XV. Neque plane hic omittendum esse putamus, quod saepius inter Principes, quando pacta hereditaria, vel Instrumenta dotalia inuicem conficiuntur, ab Ordinibus per literas Reuersales illae agnoscantur, quibus cauent se in casum mortis iis non esse contrauenturos. Sic Instrumentum dotale, quo nitur domus Saxonica, quantum ad Ducatum Cliuensem, Comitatum Marcanum et Rauensteinensem, datum Ioh. Friderico Sax. Electori Sybillam Cliuensem ducendi, de anno 1526. 8. Aug. quod extat apud STRAVCHIVM *Exoter. iur. publ. 10. eb. 13.* Ordines etiam Prouinciales sub dato Reminiscere et Iubilatę Dominicarum anno 1527. receperunt, et hoc nomine Electori Reuersalibus, quas vocant, literis cauerunt.

§. XVI. Vltterius vsus literarum Reuersalium ostendendus erit circa *Aduocariam* per vniuersam fere Germaniam frequentissimam. Quemadmodum enim priuatis nonnunquam res suas vitamque defendere priuata vltione permillum, ea scil. in locum vindictę publicae succedente; Ita Princeps quoque tuendi ea, quae finibus iurisdictionis suae continentur, non solum licentiam habet, sed propter excellentius vinculum id facere vtique obligatur: non quidem speciali hoc, de quo hic acturi sumus, Protectionis iure, sed siue Maiestatıs siue Superioritatis Territorialıs vt Nostrates loquuntur, Iure proprio et peculiari MENOCH. *Conf. 29. n. 22.* id quod vernacula nostra Landes = Fürstl. Schus und Schirm, contradistincto dem

dem Vogeylichen Schus und Schirm vocabulo appellamus. IOH. IACOB. SPEIDEL. *Not. ab. Iurid. Polit. Lib. L. n. 6.* FRANCISC. PFEIL. *Vol. 2. Consil. 94. n. 45.* REINKING. *de R. S. et E. L. 1. cl. 5. c. 4. n. 57.* Dicemus iam de posteriori, quae dicitur Aduocatia, et est ius defendendi personas et bona aliena aduersus vim iniustam lege hominisque conventionem constitutum. MVTER *Dissert. de Aduocat. §. 2.* Saepius enim fieri solet vt ob propriarum virium imbecillitatem et diffidentiam, quando scilicet ob maiorem vicini alterius hostis potentiam bellaque a validioribus imminetia, aut alii alicui maiori malo cauendo, alienam opem de facultatibus nostris desperantes, imploramus, adeoque tuendae in quemcunque casum imbecillitati nostrae, clientelare foedus pangimus, id quod facere his casibus eadem ratio nos docet, qua fieri Imperator ait: vt qui seipsum tueri per aetatem non possunt, alterius tutela regantur. §. 6. *Inst. de Attil. tutor. l. i. de Minor.* Et est haec protectio vinculum saltem Iuris naturalis, ac veluti obex quidam illorum oppositus libidini, qui inique et per vim illicitam grassantur in aliena.

§. XVII. Quamuis autem hoc Aduocatae Ius Aduocato nullam Iurisdictionem, imo ne micam quidem Iurisdictionis in Clientes suos tribuat, et ideo Clientes Schirms-Berwandten, non efficiuntur subditi, sed in protectionem recepti manent sub Iurisdictione Magistratus ordinarii, et suo Magistratui in omnibus, vt antea, parere debent: Schus und Schirm gibt keine Obrigkeit, entzucht auch dem rechten Erb-Herrn an seinen Rechten nicht das allergeringste. GAIL. 2. *Obs. 54.* nec aliquod nanciscitur dominium. MENOCH. *Consil. 725. n. 30.* MODEST. PISTOR. *Cons. 43. n. 20.* quia est confederationis species, qua inter diuersas Respublicas

E
contracta,

contracta, amicitiam et mutuam fidem, non subiectionem contrahi, vnanimi consensu statuunt cit. REINK. *L. 1. cl. 5. c. 4. n. 49. et 50. nouissime CARPZ. ad L. Reg. c. 13. sect. 3. n.* Attamen cum nihil tam rectum in vlllo genere bonorum sit, in quo abutendo non reperiatur aliquod vitium, nihilque tam sanctum et iustum, quod non infinita humanae prauitatis corrumpat audacia. WILHELM. ANT. FREVDENB. *de Rescript. Morat. conclus. 7. n. 5.* quod experimur in Religione, qua impii Machiauellistae et Statistae pro velamine iustitiae abutuntur. Quid? nonne iustitia interdum cedere cogitur Sorori Rationi Status. Idem se exerit in Aduocacia nostra. Experimur enim quotidie quam periculofum sit, potentioris alicuius sese submittere protectioni, cum facillime Protectores *Schirm-Herren*, fieri possint Inuasores *Sturm-Herren*, qui non recordantur; Que la trop petite consideration des biens, que nous auons, et la trop aspre convoitise des biens, que nous n' auons pas, va multiplient nos misereres. *Monf. de la NOVE Discours politiq. 7. fol. 209.* Vnderet ciuitatibus et aliis Statibus libertatem amantibus autor essem, inquit PETR. FRIDERIC. MINDAN. *L. 2. de process. c. 14. n. 7.* (quem laudat REINKING. *de R. S. et E. d. c. 4. n. 62.*) ne sine magna et graui necessitate, idque caute et prudenter tutelae et protectioni potentioris sese subiicerent, et tutius potiusque existiment, exiguum aliquod detrimentum et incommodum pati gustu licet insuauiore, quam seruitutem annuo emere salario et mercede, sub plausible protectionis titulo. Tutissimum itaque cuiusque Status et Magistratus patrocinium est, recte agere, Ius et iustitiam administrare, et cum vicinis (cuiuscunque illi conditionis sint) amicitiam colere, et si quae contra Ius, priuile-

priuilegia et immunitates attententur, placide et quam cito sedare et componere aequissimis de Iure et aequitate permisis et constitutis mediis vtendo add.
 ORTH. de Iure Conducent. c. 9. pr. 349.

§. XIX. Quamuis autem haec omnia recte sese habeant, non possunt tamen quandoque defugere, quin ejusmodi auxilium implorent Principes et Status, quapropter variae a Dd. excogitatae sunt cautelae, quas omnes hic recensere instituti mei ratio non patitur. vid. MODEST. PISTOR. L. 2. *Consil.* 52. n. 7. et 20. ROSENTH. de feud. c. 8. *concl.* 13. MYLER. ab EHRENB. de Stat. Imper. p. 1. c. 18. Praecipuae autem sunt, vt literae Protectoriae die Schirm-Briefe, curiose et attente, ad euitandam sinistram interpretationem, concipiantur. REGN. SIXTIN. de Regal. Lib. 1. cap. 4. n. 86. deinde, quod maximum est, literae Reuersales petantur a Protectore, quibus caueat, se vltra protectionis actum nihil in praecudicium Clientis esse facturum. BOD. de Republ. L. 5. c. 6. n. 544. Ita in Reuersalibus Clientelaribus Anno 1523. Quedlinburgi conuentis prospectum fuit, daß die Stadt Hildesheim in Herzog Erichs zu Braunschweig Schus und Schirm seyn solle, doch also, daß Er sie bey allen Privilegien, Gnade und Freyheiten ungehindert und ohnberührt verbleiben lasse. add. BESOLD. de foeder. c. 5. §. 16. fol. 66. *fin.* & incomparabilis GRO T. de Iure B. et Pacis libr. 2. c. 16. 22. 10. et 30.

§. XIX. Ceterum accidere etiam solet, vt communitas quaedam vel pagus semet veri Domini Iurisdictioni subducere fatagat, qui deinde literis Reuersalibus cauere tenentur, quod imposterum verum Dominum recognoscere velint, quemadmodum seq. facti species mihi occurrit: In der Graffschafft Solms

ein ohnweit der Stadt Laubach gelegenes Dorff Freyensehn genant, dessen Einwohner von undencklichen Jahren die Herren Grafen zu Solms als Possessorn der Herrschafft Laubach continua serie erkennen. Nichts desto weniger hat sich ein Theil, aller ihrer Pflicht, und Treu=Behorsam vergessend, freventlich zu entziehen getrachtet, der Herrschafftlichen Geborhen sich temere opponirt, und sich ohn Wissen und Willen ihrer Herrschafft in frembden Schus, und zwar Fürstlichen Hefischen begeben, contra A. B. R. I. et Constitut. alias. vid. LIMN. in *lur. publ. L. 4. c. 8. n. 79. seqq.* Als diese solche endlich wieder zusammen gebracht, haben sie der Solmischen Herrschafft datis literis Reuersalibus anno 1505. die Vrbanen ihren gehegten Ungehorsam und Widersetzlichkeit erkannt, deswegen um Gnade gebeten, das Dorff Freyensehn mit aller Obrigkeit, Herrlichkeit, Geborh und Verborhen ohne Mittel der Herrschafft Laubach zusehend, agnosciret, und auf den implorirten und gesuchten Fürstl. Hefischen, auch allen andern frembden Schus zu ewigen Tagen Verzeuch gethan, und solches zu halten leibliche Eydes=Pflichte abgelegt, cuius formula videri potest in *tractatione edita anno 1674. de abusu Iuris Aduocatae.*

§. XX. Egimus hactenus pluribus, quomodo literae Reuersales circa Ius Aduocatae occupentur, nuncque ad alia transeundum esset, antequam vero id fiat notatu dignissimam euoluam quaestionem, *an liceat Principi vel his qui Reip. praesunt, acceptis tamen solennibus Reuersalibus literis, absque Procerum, Ordinum, Vasallorum (si qui sunt) denique absque singulorum civium consensu foedus clientelare pacisci?* In qua dubitandi rationem praebet inprimis, quod naturaliter ad perfectionem actus requiratur eorum consensus quorum interest,

interest, aut aliquo saltem modo interesse potest, actum illum celebrari, vel non celebrari; per axioma ICTis nostris familiare, ad quosuis actus omnes et singulos quorum interest citandos esse, eaque citatione omiſſa nihil actum videri, sed rem quae geritur manere propter nullitatem, ut loquuntur in statu priori. *DD. comm. ad tit. ff. de in Ius vocand. per text. in l. de vnoquoque ff. de re iudic.* Interesse autem omnium et singulorum ciuium, vt sciant et secum considerent ipsi, quorum tutelae ac patrocinio commendentur, tum propter commune fortunarum periculum, tum propter obligationem, nexumque obseruantiae patronis debitae, aliosque Iuris clientelaris effectus, qui in ipsos subditos simul deuoluuntur, rationi videtur consentaneum. Plures dubitandi rationes videri possunt ap. BOECKEL. *de Iur. Protect. Clientel. p. 2. c. 1. §. 66.*

§. XXI. Verum enim vero hisce non obstantibus, quoad constituendum legitime Ius Aduocatae clientelaris aliud dicendum est. Ad id enim sufficit voluntas et consilium eorum regulariter, qui de Maieſtate vel Superioritate Reip. participant: reliquorum consensus potius ex aequitate, quam necessitate desiderabitur. Vt enim belli et armorum iura ad solam maieſtatem pertinent; ita ad eiusdem Maieſtatis officium suis an sociorum viribus se Remque Publicam defendere velit, statuere, proinde et societatem et foedera eo nomine pacisci. *MART. de Iurisd. l. 1. c. 39. f. WAHREMVND. ab EHRENB. de foeder. p. 1. c. 2.* Subditorum igitur, quia per rerum naturam eodem respectu, eodemque tempore et circa idem (h. e. circa Maieſtatis exercitium) simul occupati esse, et simul obsequii partes obire non possunt. *l. 35. §. 8.*

de solut. ARNISAE. *L. 2. de Iur. Maiest. c. 5. n. 1.* consensu opus non est. Et quod supra in genere de iis, quorum interest dictum, aliter intelligi non debet, quam si illi de negotio, quod agitur statuendo, eiusque iure vel aequaliter, vel modo aliquo participant. TIRAQVELL. *ad tit. Cod. res inter alios acta &c. in pr. verb. 69.* H. GROTI. *Lib. 2. c. 5. §. 32.* deinde etiam non est quod sibi vehementer metuant, cum adsit cautio sub literis Reuersalibus, quae conseruant Ius quaeque contra fiunt annullant add. cit. BOECKEL. *alleg. loc.*

§. XXII. Interea tamen sicuti multa licent, quae si alio modo fiant, expediunt magis; Ita cum de ipsa Maieſtatis potestate quaeritur, *ad ea obeunda, quae sui sunt officii, non ipsi consensu subditorum opus fuerit, si strictum Ius spectemus;* at in arduis et consequentiam aliquam post se trahentibus negotiis, et aequius fuerit, et expediet magis conseruandae Reip. in consilium cives maxime prudentiores adhibere, vt sapienter hic consuluit THOLOSAN. *L. 24. de Rep. c. 7.* Exempla posses colligere ex BOECKEL. *de Prot. Client. p. 2. c. 3. n. 13. seqq.*

§. XXIII. Notandum insuper est, quod vigore Superioritatis territorialis Principibus competat *Ius sequelae;* Idcirco Aduocato vel Protectori competere non potest, utpote qui nec Iurisdictionem nec Superioritatem accipit, per tradita *ib. 17.* et MART. MAGER. *de Aduocat. armat. c. 10. c. 152.* non magis quam patrocinium priuatum. H. GROTI. *L. 1. c. 3. §. 21.* Referuntur tamen quaedam exempla apud MAGER. *loc. cit.* quod clientes eorumque subditi certis in casibus Protectorem euocantem sequi, et opem suppetiasque aduersus inimicos vassallorum instar aliquando ferre terreantur: cuius sequelae vestigia mansere in subditis Combergensibus (patria vicinis) qui Seniore[m] ex domo Limburgica,

burgica, Collegii Combergensis Protectorem ex singulari familiarum iure & transactione, bello, seditio- nibus et aliis molitionibus implicatum sequi, et consequenter vt clientes defendere debent. Hisce tamen casibus literas acceperunt reuersales, ne extra illos casus euocentur, ipsisque in iure quaesito fiat praeciudicium. Fit etiam nonnunquam vt pacta inter Principem et ciuitatem vicinam de auxilio casu necessitatis ferendo sub his reuersalibus ineantur, quae tamen pacta postea non arguunt *eine Landes-Folge, sondern eine Hilfe*, cum sequela regulariter subiectionis iure exigatur, qua propter ne praeciudicio sit, literis reuersalibus semet obligare solent.

§. XXIV. Porro reuersalium praxin sum ostensus in *Iure Aperturae et Iure Praesidii*. Notissimum quippe Iuris publici Cultoribus esse potest, haec iura Principibus Imperii vi Iurisdictionis Territorialis competere. Est autem Aperturae Ius Regale, quo alicui alterius ciuitas castrum aut fortalitium, belli pacisue tempore ad securitatem, hospitium, vel transitum apertum esse debet. Competit autem id Superiori vel vigore Superioritatis, MYLER. *de Statibus Imperii* p. 2. c. 80. n. 1. aut extraneo, ex Iure quaesito. In illo consideramus quatenus iure proprio hoc possidet, vel etiam reseruatione expresse habita sibi prospexit, quae tam in conspectibus quam inuestitura locum habet, cum Dominus in alienatione rei suae, quamcunque velit legem dicere possit, pacta enim dant legem contractui. l. 1. §. 6. ff. *depositi* l. 10. C. *de pactis*. Quibus in pactis vel traditionibus literas reuersales a nouo castri Domino vel ciuitatis petunt. Exempla prostant in Theodorico Hollandiae Comite, qui cum arcem suam Gentheim, Episcopo Traiectino tradidisset, illam

illam sub hac conditione in beneficium recepit, vt Comiti liber esset introitus et exitus in dictam arcem WILHELM. HEDA Hist. Traiect. *Libr. 26. fol. 308.* et propterea literas reuersales Comiti transmittendas, curauit. Addit etiam ANDR. KNICHEN, se meminisse Duci Württembergico non vna in arce sub literis Reuersalibus aperturam esse referuatam, quod inter confoederatos et in dotalitiis non infrequens. *de Superior. Territor. c. 4. n. 627.*

§. XXV. Haec quae dicta hactenus sunt, locum habent in Domino, qui solus Iurisdictionem castricam ipsa proprietate sibi adseruit. Quaeritur iam an idem quoque in *Ganerbiis* seu *Condominis Castrorum*, qui vi pacti communem in eadem ciuitate vel arce Iurisdictionem exercent, locum habeat, ita vt in alienatione partis suae, vel in eiusdem partis inuestitura acceptis literis reuersalibus aperturae Ius sibi referuare possint? Dubia in quibusdam res estratione alienationis per ea, quae habet GAIL. 2. *Obs. 69. n. 22.* cum tamen ibid. ex BART. & BALD. relati casus, de praecudicio alterius condomini, et in specie fratris agant, cum Principi, i. e. Superiori, et quidem vicino vendere istam suam partem intendat; merito nos si pari vel inferiori partem suam concedat contrarium statuimus, scil. vt hoc casu etiam sibi in quacunque alienatione Ius aperturae referuare possint, modo non pactis seu constitutis inter se legibus prohibeantur. KILLING. *de Ganerb. castr. disc. 12.* quod nobiscum literae Inuestiturae et Reuersales super castro *Neuen Beymburg* probant, quae reperiuntur in *Act. publ. edit. a parte Elect. Palatin. anno 1668.* add. RITTERSHVS. *part. feudat. L. 1. c. 17.* WEHNER. *obseru. pr. voce Ganerben.*

§. XXVI.

§. XXVI. Supra diximus, quod Ius aperturæ vel Domino competat Iure proprio vel extraneo iure quaesito. Erit igitur de eo nunc dispiciendum, qui cum nullo iure alterius castra inire, inique commorari absque Domini permisso liceat, secundum ea, quae eleganter tradit BESOLD. P. 3. *Consil. 118. n. 2.* Itaque nec Ius aperturæ nisi ex Iure quaesito, i. e. concessione vel praescriptione nancisci possunt. Concessio autem est vel expressa, vel tacita. Expressa vel simplex vel reciproca. Inter hanc autem recte connumerantur *pacta Confraternitatis et Successoria Erb = Verbrüderung und Erb = Vereinigung*, quae quamuis per se et in specie non agant de apertura, multoties tamen simul constituunt, ut alter alteri ad mutua defensionis auxilia teneretur. Sic aperturam in suis fortaliis sub literis reuerfalibus sibi inuicem repromittunt, praesertim vero in pacto successorio die *Ehur = Fürstl. Häuser Sachsen, Brandenburg und Hessen* verba vid. apud CARPZOV. *de pact. confratern. Sax. Hass. tb. 14. n. 53. & 54.* Quoties autem hisce casibus expressè non interueniunt reuerfales, similes tamen pactiones conficiuntur, ex quibus de toto actu iudicari possit, ad minimum tutissime adhibentur.

§. XXVII. Quaestio porro peregrina est apud Feudistas de Domino feudi, *an sc. illi in castro, quod alteri in feudum concessit, Ius aperturæ competat, ut illud etiam tertio conferre possit?* Quod negatur, siquidem notissimum est minus plene possidere Dominum feudi castrum illud, idcirco tanta circa id ipsi non amplius competit dispendatio, imo Domino amplius haud licet feudum vafallo quacunque seruitute praegravare: Nisi ex tenore inuestiturae reseruatio appareat generalis de dispositione iurium istius castri, vel etiam speciales quoad

F

Ius

Ius aperturæ solum exegerit Reuersales. Fieri enim quam maxime solet, vt ad concedendam aperturam castrî sui vasallus, datis reuersalibus, erga Dominum sese obliget. Quemadmodum ex veterum documentorum perlectione formulam nobis, non modo in hac, sed in aliis casibus, reliquit cit. FRITSCH. *de lit. Reuers.* c. 11. f.

§. XXVIII. Sequitur nunc ut agamus de *Iure Praesidii* vid. *thef.* 24. et nullum est dubium, quin ius Armandiæ etiam Principibus sicut alia iura iuste competat, praesidiarios scil. milites in ciuitates et arces ponendi, *die Stadt und Vestung zu besetzen*, quo excubias agant, ciuitatem defendant, et ea omnia peragant, vt ab hostium incurfione illaesi conseruentur. KNICHEN *de Iure territ.* c. 3. n. 252. et 400. WALTHER. *de Metat.* c. 15. §. 129. FRITSCH. *de Iur. fortal.* c. 5. n. 20. TABOR. *de Metat.* c. 3. f. 16. Quod tamen ius, cum non vbique adeo absolute propter Statuum Prouincialium libertatem vel priuilegia exercere possint, ideo Reuersales literas dant ciuitati, quod non id perpetuum, sed saltem ad praesentem Reipublicæ Statum, periculo obnoxium defendendum hoc faciant, et cessante periculo lubentissime abscedere velint.

§. XXIX. Anceps autem hic et vexata inter Dd. est quaestio, *an Dominus feudi tempore belli pro tuitione Status sui, castrum vasalli ipso inuito occupare, fortificare et praesidio munire possit?* Non desunt qui hoc asserunt. Pro quibus adduci potest Constitutio Imperat. *in cap. vii. L. 2. f. 5.* vbi iuramento vasallus obligatur, vitam Domini sui, nominatim membra, mentem et eius rectum honorem custodire, vtique igitur tempore necessitatis Dominum, castrî munitione adiuuare obligatus erit. BRVN. *Consil. feud.* 28. n. 18. CAPYC. *Decis.* 24. pr. HERING. *de Iur.*

de Iur. Burg. num. 683. FRITSCH. de Iur. forcalit. c. 4. n. 57. Quo in casu solet Dominus feudi vasallo reuerfales, quas vocant, literas dare, in quibus cauet de indemnitate, et quod cessante causa sc. periculo, cessare debeat effectus. Qualem declarationem inuenies apud cit. FRITSCH. num. 58.

§. XXX. Absolutis hisce, transeundum nunc nobis est ad venationes precarias, per vniuersam fere Germaniam frequentissimas, de quibus in genere pauca melioris ordinis gratia agemus, deinceps reuersalium usum in iis ostensuri. Est autem venatio precaria, quatenus ipse actus, quo alicui vsus venationis ex gratia conceditur, ea indigitatur, actus liberalitatis, quo Princeps, vel alius cui lus venandi in aliquo districtu competit, id ad preces implorantis, regulariter gratis vtendum concedit, sic vt accipiens iuxta modum constitutum illud lus exercere, concedens vero illud regulariter pro lubitu reuocare possit. Germ. Gnaden-Jagt, appellantur etiam Jagten auf ein Reuers, WEHNER. obseru. pr. voce Forst-Recht, nec non ein aus Gnaden und durch ein Reuers zugelassen und bewilligter Jagens-Gebranch. Est vero vti et altera venatio, quae proprio iure competit, triplex; vel quadrupedum vel piscium vel auium; deinde vel maiorum ferarum vel minorum; denique ratione adiuncti vel clamorosa, quae inflatione cornu venatorii, et canum incitatione peragitur, vel placida, quae retibus peragi solet. Nostro scopo autem propior accedit distinctio, in regularem et irregularem: Illo nomine, mere et omnimodo gratiosa seu precaria venit, et e contra sub nomine irregularis indigitamus illam, quae in eo notissimos precarii terminos siue limites excedit, vt ille cui venatio precaria conceditur, pro eius vsu annuam pensionem

praestare teneatur. add. CHRISTIANAEVS *Vol. 13. Decif. 109.* LAVTERB. *ad tit. Locat. §. 1. n. 10.* HEROLD. *Consil. 40. n. 17.*

§. XXXI. Plus vero gratiae illa habet, adeoque nomen precariae venationis magis meretur, quam Princeps suo v.g. Ministro pro annua sed modica et valde exigua pensione concedit, sic vt illa quoad praecipuam partem ex liberalitate eidem remittatur; sed tamen quia et haec notissimos precarii terminos excedit, *arg. l. 38. ff. de contrab. emt. l. 52. pr. ff. de donat. int. vir. et vxor.* Ideo Dd. hasce venationes non simpliciter Gnaden-Jagten, sed hoc gemino nomine Bestand- und Gnaden-Jagten, efferre solent. BESOLD. *voce Jagten*, vbi literas concessionis exhibet. Si vero in huiusmodi concessione solummodo honorarium seu honor quem nuncupat Ictus, *in l. 6. pr. ff. mandati eius jährliche unterthänigste Reconnoissance vor verliehene Gnad*, in decentem grati animi declarationem, siue remunerandi siue honorandi gratia promittatur, nunc quemadmodum et in aliis gratiosis negotiis explorati iuris est, quod eorum natura per illius interuentum non destruat. *l. 6. ff. d. tit. l. 2. §. 24. vi bonor. rapt. MANTICA de tacit. et amb. conuent. l. 10. thes. 1. num. 2. FRANZ. ad tit. mandat. num. 26.* Ita pariter et hic plane salua manente precariae essentia et forma idem fieri posse, persuasissimum habemus. Facit huc elegans Decisio ap. MEV. *P. 8. D. 402. ibi: eiusmodi sunt etc.*

§. XXXII. Causae propter quas concedantur secundum D. HARPRECHT, *in Dissert. de venatione precaria tb. II.* variae sunt. 1. Mera Principis gratia huic beneficio locum parit, ita vt v.g. Principi charus ac fidus Minister facile, a facili imprimis Principe precariam sibi venationem exprecetur; vel si aliquem emeritum et fide-

et fidelem Achatem, munificus eius Dominus, castrò prius vel pago, iure feudi donatum, iure quoque venationis precariae honoret: obseruante id FRITSCH. in *Append. tr. de Conuenat.* it. HENNING. GOEDD. *Conf. 3. in fin.* Vniuersitas Ingolst. ap. KIRCHOV. *T.V. Conf. 18.* MEICHSNER. *T. III. fol. 1037.* Sive (2.) huiusmodi concessionem controuersiae *Dec. 23.* et lites hucusque super Iure venandi, v.g. inter Dominum et Vafallum agitatae, ita concilient, vt amicabiliter super illis transigendo, Vafallus Ius venandi saltem titulo seu Iure precari retineat, vel id tanquam priuilegium personale ei a Domino confirmetur, vt promiscue haec effert Laudat. FRITSCH. *loc. cit.* Siue (3.) Princeps etiam ex aliis rationibus, ad suum quo erga aliquem propendet munificum animum h. m. declarandum moueri potest; v.g. si Comiti nullam in aliqua Dynastia venationem habenti, Princeps precariam propter susceptionem ex sacro fonte venationem concedat; De qua Dn. GOCKEL. *de Reg. Europ. c. 16. §. 15.* HERM. HERMES *Fasc. Iur. publ. c. 11. qu. 1. n. 166.* in quibus casibus venatio precaria mere est spontanea, et nullis praecedentibus precibus indulta. Siue (4.) Princeps in locis nimis remotis habens venationes, ad tanto felicius quasi possessionem Iuris sibi competentis ab inuasionem aliorum tuendam, earundem exercitium sub certo modo alicui concedat. FRITSCH. *loc. cit.* Rara etenim Principis in tali loco praesentia, facillime vicinos spe praedae inescatos, inebriat quasi et ad delinquendum inuitat. add. PERNEDER. *Instit. forens. p. 61.*

§. XXXIII. Vt autem omnino Principes hisce casibus, precariam alicui venationem concedentes, de Iure suo securi reddantur, accipiens, literas, quas vocant, Reuersales dare ei tenetur, in quibus proficitur fe

ventionem in certo districtu ex mera gratia accepisse, simulque promittit, quod nullo vnquam tempore sub alio titulo eam sibi arrogare, vel aliter quam sibi nominatim concessa est, venationem exercere velit, et Domino liberrimam eam pro arbitrato reuocandi facultatem transcribit, quae optime confirmat NOE MEV-
 RER *Tr. vom Jagt- und Forst-Recht*, quando scribit: Zu Zeiten begibt es sich auch, daß etwan gütlich, um mehr Friedens oder etwas Nachlassung willen, oder aber die Hölzer und Jagten so gar entlegen, und also nicht wohl zu bejagen und zu handhaben, und damit nicht andere Benachbarte sich derselben gebrauchen, in ein Possession dadurch heimlich eindringen, ein Herrschafft aus Gnaden und angeregten Ursachen, auf ein Revers, sondern Personen, ein sondern Bezirck und Platz, den mit einer Maas und solcher Form, die doch nach Verlethung iederzeit zu ändern, zu bejagen eingiebt. tit. von uns aus Gnaden und durch ein Revers zugelassen Jagens-Gebrauch p. 31. *vbi et eiusmodi Reuersalium formulae inueniuntur.* add. BESOLD. *thes. Pract. voce Gnaden-Jagen.*

§. XXXIV. Inter personas autem, quae sub literis reuersalibus venationem hanc concedere possunt, merito numerantur *Tutores & Administratores Illustrium Personarum*, non obstantibus, quae in contrarium a cit. HARPRECHTO *dissert. thes. 14.* allata sunt. Siquidem Tutores et Curatores personarum Illustrium, ex rebus Illustri pupilli vel adolescentis donandi facultate, non vt alii tutores destitui passim tradunt Interpretes. GAIL. 2. *obs. 72. num. 8.* CARPZOV. p. 2. c. 11. d. 48. n. 4. GVTTIEREZ *de tutelis c. 6. n. 9. seqq.* SVRD. *Consil. 140. n. 35.* donare siquidem laus Principum est, et ornamentum Nobilium, quo de multa vid. apud GAIL. et TIRAQUELL. *loc. cit.* add. LIP. s. *Polit. 4. c. 8.* Vnde dicunt quod Tu-
 tores

tores personarum illustrium aeque ac ipsae donare possint, eo quod id conueniat huiusmodi pupilli vel tutoris personae. CAVALCAN. *de tut. n. 121.* etiam extra causam meritorum et gratitudinis. SVRD. *d. l. n. 35.* IASON. *Consf. n. 73.* modo id eo modo fiat, quo Princeps liberalitatem exercere consuevit. SVRD. *l. cit. n. 73.* Multo magis in personam magnis erga Principem meritis subnixam Ius habent. *per l. 12. §. 3. de administr. tut. l. 4. ff. ubi pup. educat.* SVRD. *Consf. 140. n. 34.* eo quod talis concessio non tam donatio, quam potius compensatio sit. *l. 25. §. 11. f. ff. de hered. petit.* HAHN. ad WESEENB. *tit. de donat. n. 4.* CARPZ. *p. 2. c. 12. d. 15. n. 7.* et id confirmarunt Facultas Iuridica Francofurt. autore BRVN. *ad l. 12. n. ult. ff. de administr. tutel.* sed et Lipsiensis ap. CARPZOV. *l. cit. def. 48.* It. Tubingensis in ardua quadam causa an. 1688. teste HARPRECHTO *cit. dissert. tb. 13.* insuper et confirmat exemplo BESOLD. *in Thes. Pr. voce Jagten.*

§. XXXV. Ostendimus hactenus quatenus vsus Reuersalium se exerat in Iure venationis, quo relicto, ad nobilissimam quoque et maxime vsitatam *Apanagiorum* materiam me confero, ostensurus, quantum Reuersales literae circa illam locum habere possint. Non dubito igitur quin Sacratiora studia tractantibus cognitum sit, in quam plurimis Regnis Primogeniturae Ius esse introductum. Idem etiam videmus in quibusdam Germaniae nostrae Illustribus Familiis, cuius finis alius esse non potest, quam splendoris et dignitatis familiae conseruatio. MENOCH. *Consf. 1032. num. 27.* et *Consf. 1171. n. 30.* Cum autem primogeniturae Ius, successionem in Imperio ac Regimine in solidum tribuat primogenito, iniquumque esset reliquos fratres ad mendicitatem redigere, vel omnibus honoribus ac imperio arcere; ideo summa aequitate Duce Apanagium in fami-

familis Illustribus est ortum, quo mediante fratribus postgenitis certa pecuniae summa vel certi redditus, et quidem condigni Statui eorum determinentur, vnde titulum et dignitatem tueri possint. Inde dicuntur Principes Apanagiati, alii Abbanagiati, *Abgefundene Herren*, BESOLD. in *Thef. praët. lit. A.* Quod eleganter exprimit Autor Thesauri Politici *part. 1. Relatione di Francia fol. 181.* Questo è costume ordinaria in Francia, non solamente nella Corona, mà in tutte le case gradni, ché il primogenito eredita ogni cosa, e gli altri hanno solamente tanto, ché gli basta per viuere secondo la qualità sua. Il che conserva la Grandezza delli Stati, è ricchezza delle case, che dividendosi per testa, veniranno presto in niente. Quod Ius *πρωτογονείας*, vti respectu fratrum durum forte ac rigidum nimis est; ita splendoris familiae conferuandae intuitu aequissimum. Quod ipse Maximil. I. in Confirmatione Iuris primogeniturae in familia Ducatus Iuliacensis de anno 1508. inter alia adduxit.

§. XXXVI. Principatuum diuisio parit familiae obscurationem, in tantum, vt accedente temporum ferie et multiplicatione prolis, Posterius, Duces audiant absque Ducatu, Marchiones absque Marchionatu. ALEXAND. *Consil. 52. num. 42. l. 4.* NEVIZAN. *Consil. 12. n. 6.* CRAVETTA *Conf. 895. n. 9.* add. HIERON. SCHVRF. *Conf. 17. n. 16. Cent. 1.* GAIL. 2. *Obs. 153. n. 3.* A quo abhorret quam maxime Scriptor Italicus in Commentario de Italia ita scribens: Spiaquemi viderint Italia tanti Marchesi, Senza Marchesato, Conti, Senza Cotado Cavaglieri, che non hanno ne cavalli, ne speconi, ne liua, li, non poteva offerire di vedere nella Cunigliana trenta - Marchesi ad un tratto sopra d' un fcaio perffamarfi. O! come mi venne à noia, il veder

veder in Arcoee in Lodrone du, mile Conti, e un sol Contado, molto stretto e povere. Pensate poiche mi dovea parere, vegendo i Marchesi di Genova, e i Conti di Piacenzaoi Cavaglieri di Bologna.

§. XXXVII. Fit igitur plerumque cum talia pacta in Familiis Illustribus ineuntur, vt sibimet inuicem Reuerfales literas dent, in quibus consensum expriment, omniaque quae impostero inuicem fieri volunt, declarant, inprimis vero primogenitus certos assignatos redditus quotannis stricte persolvere promittit? Apanagiatus autem, quod in primogeniti praecudicium nil tentare quocunque etiam sub praetextu velit. Cuius exempla extant in Ducatu Würtenbergico, Ducatu Sabaudiae et aliis, de quibus videri potest GEORG. HENR. SPRINGSFELD *tr. de Apanagio. c. 3. n. 58. et 72. 73.* D. GABRIEL SCHWED. *Introd. in Jus Publ. pact. spec. c. 10. §. 10.*

§. XXXVIII. Haec autem Apanagia Principum desumuntur ex domaniis von den Cammer-Güthern, Gall. Domaine et le reenu annuel. STEPH. PASQUIER. *L. 2. c. 16. des Recherches de la France.* IACOB. MENOCH. *Consil. 704. n. 20. et 23.* adeo vt nec frater cogatur Apanagium constituere ex bonis propriis, se ex dominio. BETSIVS *c. 9. de Pact. fam. Illustr. fol. 603.* MENOCH. *loc. cit.* multo minus Vasalli. SONSBECK. *de feud. p. II. n. 46.* WISENBACH. *de feud. c. 9. n. 17.* Quaeritur autem, an Status Prouinciales die Landschafft apanagium constituere postgenitis obligati sint? Respond. quod non, Principes enim ex dominio onera publica praestare debent, neque eo nomine subditos grauare possunt, ac sic sentiunt Legistae, Canonistae et Feudistae, quos longa serie citat ERNEST. COTHMANN. *lib. 4. Consil. 3. n. 246.* Imo ne ad augendum quidem apanagium tenentur. Et sic

G

anno

anno 1583. F. Duci B. ab Ordinibus Prouincialibus die Verbesserung des Deputats mit unterthänigsten Glückwünschen verweigert worden. Ita etiam ante aliquot annos in Illustrissima quadam Domo practicum esse meminit cit. SPRINGSFELD *tr. de Apanag. c. 7. n. 12.*

§. XXXIX. Quando autem domanium Principis est imminutum, ita vt apanagium non ferat, et tamen domino succurri ab Ordinibus aequum sit, creberrimae in Comitibus Prouincialibus de augmentandis domaniis instituuntur deliberationes: Inter quas praecipuum remedium est charitatiuum ordinum subsidium per collectas, quia tamen precibus ab ordinibus consensuque eorum, non vero impetratiue impetrandae, sufficientibus etiam datis Reuersalibus literis. Cum enim eiusmodi subsidium quondam a Principe rigidius vrgeretur, Status Prouinciales ita duplicabant anno 1583. Daß das ige Curer Fürstl. Gnaden Anlangen nicht soll oder mag von uns, als hierzu verpflichteten abgefordert; sondern müße wie bey Ihrer Fürstl. Gnaden vorder regierenden Fürsten auch beschehen, allein precario ersuchet werden. Quapropter etiam in literis hisce Reuersalibus, quas ea propter tradere tenentur, sequentia verba annecti solent: Wir rühmen Unserer getreuen Ritterschafft erwiesene Gutwilligkeit, nehmen solche unterthänige Bewilligung mit besondern Gnaden auf, verspüren hieraus Unserer getreuen Ritterschafft sonderbare Affection, et alia plura.

§. XL. Deinde domanium etiam in fauorem Principis augetur vectigalium auctione, ac debitorum Principis a Statibus in se suscepta exsolutione. Equidem moris est, vt Prouinciales Ordines potius domanium voluntate sua libera ad factas Reuersales subsidio augere, vel apanagiati aes alienum agnoscere ac in se susci-

fufcipere, quam apanagii additamentum decernere soleant, prout factum anno 1583. ab Ordinibus cuiusdam Principis Imperii. Dictarum vero Reuersalium forma non raro sequens existit: Dieweil auch die Stände Unser lieben und getreuen Landschafft, Uns und Unsern Erben und Nachkommen regierenden Fürsten, nicht allein das Cammer-Guth, mit so viel baarem Gelde verbessert, sondern auch die alte und neue Schulden-Last, über sich genommen, und also zu Erweisung ihrer getreuen und unterthänigsten Zuneigung sich so hoch angegriffen, haben Wir ihnen dagegen zu Bezeugung Unsers gnädigsten Willens, so Wir zu ihnen tragen, aus freyer Willkühr versprochen, und zugesagt, thun auch dieses hiermit in Krafft dieses Reverses für Uns, Unsere Erben und Nachkommen, so lange Uns, Unsern Erben und Nachkommen, die Summa Geldes als bewilligten Cammer-Guths-Besserung erfolgen, und der Landschafft obliegender und vor ernenneter Schuld-Last nicht abgelegt seyn würde, Jhro der Stände nicht allein mit Decimationen und andern dergleichen Exactionen zu verschonen, sondern auch Sie die Stände mit mehrern Ansuchen der Schuld übernehmen, auch fernern Cammer-Guths-Besserung, ausserhalb wissentlicher und kundlicher Landes-Noth, Reichs- und Türcken-Hülfe unangeleget zu lassen, alles treulich und ohne Gefahrde, add. SPRINGS-FELD. d. Tr. c. 7. n. 44.

§. XLI. Ceterum fit nonnunquam vt ipsi apanagii, postquam iam suum a Primogenito acceperint deputatum, grande aes alienum contrahant, ac idcirco Ordines provinciales primogeniti fratris, blandis ac persuasorijs verbis, ad conseruandam reputationem ac auctoritatem suam pro charitatiuo subsidio compellant. Quo facto, nonnunquam ii Ordines, qui prudenter etiam post genitorum Principum clementiam ac

G 2

fauo.

fauorem aucupari debent ac solent, ad certas Reuerfales, daß sie hinführo die Stände mit mehrern Ansuchen der Schuld-Übernehmung, oder anderer dergleichen Hülf-Leistung gänzlich verschonen wolffen, aes alienum Apanagiatorum in se precario suscipere assolent. Ac ita anno 1583. et 1588. a Statibus Prouincialibus D. B. practicatum.

§. XLII. Ex praesuppositis hisce decidenda venit illa quaestio non inelegans, *An ordines, Apanagiatos Principes captiuos, suis sumptibus redimere teneantur?* quam mouet BESOLD. *Dissert. Nomico-Polit. L. 1. Disp. 5. n. 16.* ac indecisam relinquit: Puto tamen distinguendum esse, aut cum consilio Ordinum suafuque bellicam expeditionem Apanagiatus suscepit, in eaque ab hostibus capitur, quod absque dubio relaxationem eiusdem ordines facere teneantur, vid. MAVL. *de Homag. tit. 8. per tot.* Sin non consilio suafuque eorum, ad nihil tenentur, nisi itidem ex gratia vel spe alius fauoris, sub literis Reuersalibus eum redimere velint.

§. XLIII. Memini quoque me legisse, quod interdum Iure familiaritatis primogenitus cedat administrationem secundo genito vel ad tempus, vel in perpetuum. PEREGRIN. *vol. 3. Conf. 4. num. 9.* PAVL. *de CASTRO. Consil. 129. col. 3. v. 11.* atque eo ipso sibi non praeiudicat: Eo enim iure si quid potest videri permissum, non derogat iuribus permittentis. PEREGRIN. *cit. loc.* Et in hoc casu tutissima pro primogenito via est, ut literas Reuersales sibi exposcat, in quibus administrans cauere debet, se conuento tempore cessurum, nec quicquam in ipsius suscepturum praeiudicium. add. SPRINGSE. *de Apanag. c. 13. n. 20.*

§. XLIV. Notissimum porro est quemlibet fauori pro se introducto renunciare posse, quapropter potest

potest quis cum primogenito pacisci quod non velit petere Apanagium. *Q. igitur, Si tertio genitus promittat fratri primogenito, sub Reuersalibus literis, se non petiturum Apanagium, an eo mortuo possit a secundo genito, si succedit, petere, vel an istud pactum transeat ad secundogenitum Successorem?* FLORIANVS de s. PETRO in l. vt pomum ff. de Seruitutibus in *Glossa* scribit: quod promittens non petere victum et militiam a tali fratre super feudalibus, illud pactum sit personale, et non transeat ad fratrem Successorem. l. *Iuris gent. § pactorum ff. de pactis*. Secus autem si in ipso pacto esset expressa causa vel ratio pacti, puta ne feudum extinguatur, vel minuatur, tunc enim esset pactum reale & transfret ad Successorem. BRVNN. in l. 3. §. *opus ff. de alien. iudic. mut. causa fact. et in l. fin. ff. de N. O. N.* Ego itidem in hac controuersia verba literarum Reuersalium inspicienda esse iudico, an in fauorem primogeniti solum sint concepta, ita vt personam potius quam ditionem ipsius respexerit, an vero ad liberandum forte Ducatum ab aere alieno; priori casu personale; posteriori reale pactum erit, et Successor eo vti poterit.

§. XLV. Pertractauimus haecenas varias causarum figuras, in quibus Reuersales literae locum habent; nunc ad Iurisdictionalia nostra delabitur oratio, in iis autem praecipuis maximus Reuersalium vsus sese sistit, et quidem circa *Remissionem facinorosorum* eorumque transportationem. Quae remissio orta est apud Romanos primum ex mutua Ius dicentium conuentione, intercessu postea temporis, cum insignis eius in Republica appareret vtilitas, paulatim introductum, vt omnes Magistratus ad Instantiam Iudicis competentis reum sistere atque remittere tenerentur. Maxime siquidem Reipublicae interest, scelera eo in

loco puniri, in quo perpetrata fuerunt; idque propter exemplum, vt qui nondum deliquerunt, a criminibus atque delictis abstineant, punitione delinquentium deterriti. *l. 28. §. 15. ff. de penis. Nov. 134. c. 4. §. si quis vero.* IOH. ALOYS. RICCIUS *Dec. p. 6. collect. 2214.* LVDOV. PEGVERRA *Dec. Catalon. 62.* Imo nullibi locorum expeditiori modo processus inquisitorius institui et punitio decerni potest, ibi est faciliore labore Iudex omnia expedire propter praesentiam vel testium vel aliorum iudiciorum, quae extraneum omnino latere possunt. ANDR. RAVCHB. *p. 1. qu. 50. n. 8.* CARPZ. *Prax. Crim. p. 3. qu. 110. n. 50.* Tum etiam, quia plus solatii accedit laesis isto crimine, si in eorum conspectu vel loco delicti commissi vindicta de fontibus sumatur. *d. l. 28. §. pen. ff. de penis.* MATTH. WESENB. *par. ff. de accusat. n. 7.* Denique, ne illi, qui damnum passi, cogantur extra Provinciam litigare, quod durum esse ait *Nov. 69. c. 1. RAVCHBAR. et CARPZ. cit. loc.*

§. XLVI. Verum vtut has remissiones delinquentium vbiuis locorum nondum in defuetudinem abiisse, sed necessitatis adhuc esse nonnulli statuant, vid. THOMING. *Dec. 5. n. 4.* KOEPPEN. *Dec. 43.* tamen iis generalis germaniae consuetudo derogat, et in hoc mutatus est Reipubl. Status. Siquidem in nostro Rom. German. Imperio non vti olim omnes Prouinciae vni Domino parent, sed Iurisdictio patrimonialis facta est, i. e. hodie Iudex domicilii vel eius loci, in quo reus est deprehensus ad remissionem obstrictus non est. GAIL. *de Pac. publ. c. 16. n. 30.* WESENB. *Paratit. de accus. n. 8.* MODEST. PISTOR. *Consil. 29. n. 6. § 7. Vol. 1.* PROSP. FARINAC. *in pr. Crim. L. 1. tit. 1. qu. 7. n. 28.*

§. XLVII. Non in totum omnis cessat remittendi delinquentes vsus. Id tamen certum est amicitiae

citiae magis, vicinitatis ac vrbanitatis Iure, quam necessitatis fieri, ideo, quoniam valde proni sunt homines ad Ius sibi aliquod circa aliena, ex quouis actu semel atque iterum permissio fingendum, adhibent Antigrahum seu Reuersales literas, quibus Iudices loci vbi delictum commissum sibi cauent, nihil scil. per hanc remissionem, quam non Iure precibus obtinuisent, Iurisdictioni vel superioritati ipsorum derogatum iri, seque in simili casu idem facturos esse. ANDR. GAIL. de P. P. L. 1. c. 16. PET. THEOD. Coll. Crim. Disp. 4. 16. 3. Lit. D. CARPZ. p. 2. const. 22. d. 3. n. 5. Imo in praefecturis Iudices die Amt-Leute und Schöffer v. g. a vasallo merum Imperium vel criminalem Iurisdictionem habente, datis Reuersalibus vel facta promissione, quod idem in simili casu facere velint, remissionem delinquentis sub ipsius iurisdictione degentis petere debent. CARPZOV. pr. Crim. p. 3. qu. 10. num. 59. seqq. add. FRITSCH. fil. dissert. Lipsiae habita, de Remissione delinquentium c. 3. §. 5.

§. XLVIII. Actum est de remissione, agendum restat de Transportatione, quae hodie absque requisitione Domini territorii fieri non potest, quia Principes et Status Imperii iurisdictionalia magis quam patrimonialia curant, et potius de his, quam illis sibi aliquid detrahi patiuntur. KLOCK. Consil. 147. n. 90. Summo igitur obseruant rigore ne circa ea praecudicium quid ipsis oriatur. Quapropter plerumque per requisitoriales literas rogantur, vel literae salui conductus petuntur, plerumque vero etiam literae Reuersales permittenti traduntur, quibus cauetur eodem quem supra descripsimus, modo. add. BESOLD. Tbes. Pract. Lit. D. vbi acta, in causa Ortenburg contra Baiern allegat.

§. XLIX. Occurrunt quoque Reuersales literae
in Re-

in *Retorsione Iuris iniqui*. Quaeritur igitur an vti liceat eo iure aduersus eam ciuitatem quae antea consuetudinem iniquam contra retorquentem nondum exercuit? Resp. Quod non, si enim est ciuitas, quae hereditates, legata et fidei commissa, vel nisi certa quapiam re detracta ad alia loca transferri quidem non patitur, attamen hoc ius non indifferenter aduersus ciuitates omnes exercuerit, hae ciuitates aduersus quas Ius hoc exercitum nondum est, retorsionem contra illam ciuitatem quoque praetendere non possunt, non obstante, quod illa ciuitas iam contra alias fuerit vsa. add. Constit. Elect. 38. §. *Wann aber ibique* MOLLER. n. 7. ANDR. GOLDBECK. *de Gerada* c. 9. n. 51. MATTH. BERLICH. p. 3. *concl.* 51. n. 27. Est enim retorsio instar defensionis, quae nunquam habet locum nisi offensio praecesserit. *arg. l. 44. sub fin. ff. de pact. l. 59. de administr. tur.* Non autem praesumitur exercuisse, consuetudo enim est stricti Iuris, ideo in indiuiduo probanda. *l. 39. ff. de LL.* ANT. FABER. *Cod. Sabaud. L. 1. t. 2. def. 45. n. 19.* In dubio autem recurritur ad libros publicos, ex quibus colligitur an eiusmodi casus euenerit, praesertim vsu hodierno, vbi vt plurimum exiguntur literae Reuersales, daß auf zutragenden Fall hinwiederum dergleichen Abfolge geschehen solle. REINH. ROSA *addit. ad Molter. b. n. 7.*

§. L. Porro in vniuersa fere Germania receptum est, vt Principes ac Magistratus subditos siue delinquentes carceribus adstrictos non dimittant, priusquam iuramentum de non vindicando carcere, vulgo Vrpheadam praestiterint vel potius sub iuratis Reuersalibus de iis non vindicandis caueant. In quibus Reuersalibus Magistratus interdum eo audaciae procedit, vt subditos carceri mancipatos in iis cauere cogat

cogat de se non vindicando etiam iudicio legitimo, i.e. solenni processu, de quibus eleganter CARPZOV. *P. 2. c. 36. d. 3.* quae Reuersales stricte sunt interpretandae. NATTA *Conf. 42. n. 3.*

§. LI. Frequentissimum itidem est per Germaniam, vt Magistratus, Scabini aliique officiales in ipso officii ingressu iuramento obstringantur. *P. 1. B. C. de Iudic. IOH. PET. SVRDVS Conf. 261. in fin. IOH. PETR. FONTANELLA de pact. dotal. claus. 4. class. 10. p. 1. n. 122.* Et hoc de consuetudine totius mundi receptum esse tradit DON. GAS. MASTRILL. *de Magistrat. L. 2. c. 2. n. 51.* In quibusdam Prouinciis insuper literas Reuersales Domino dare tenentur, in quibus declarant fidelitatem futuram, promittentes omnia neglecta in pristinum statum aut reducere, aut aequiualens praestare velle. Nec hoc fidem Ministri facit dubiam MENOCH. *L. 6. Praesumpt. 52. n. 7.* Qui enim probus Minister est, quique iustitiae non minus, quam aeternae salutis memor, petitas Reuersales manu sigilloque suo munitas, tradere non grauabitur.

§. LII. Maximus etiam Iuris territorialis effectus consistit in *Receptione subditorum*. MYLER. *de Stat. Imp. p. 2. c. 38. §. 2. MASCARD. V. 3. Conf. 1397. n. 26.* cum vero saepius se offerant, qui Dominum adhuc habent, in cuius praesudicium nihil stipulari possunt; idcirco receptum in Imperio ad lites praecauendas, vt non prius acceptentur subditi, quam exhibuerint literas suas Reuersales a priore Magistratu datas, daß sie nunmehr frey, niemand eigen, auch sonst kein nachjagenden Herrn haben.

§. LIII. In *Renunciationibus Iurium* expressis quam maxime etiam interueniunt nostrae Reuersales. Sic Christianus Dux Brunsvicensis ac Lüneb. Episcopatus

H

Halber-

Halberstädiensi 18. Jul. 1623. renunciauit: Daß er aus Beyförg allerhand feindlicher Verfolgung, dadurch das Stifft in äußerstes Verderben gestürzet, oder etwan gar der reinen Evangelischen Lehre beraubet werden möchte, aus reifem Rath und gepflogener Deliberation Seiner Frauen Mutter und Herrn Bruders Liebden, solches ad manus Capituli resignire, also, daß zur neuen Election zu schreiben niemand hinderlich seyn würde. Verreuerfirt sich deswegen auf beste Weiß und Form. vid. SPRINGSFELD. *de Apanagio cap. 3. n. 246.* Ex Historiis quoque liquet; quod in Dania anno 1527. Episcopi in Conuentu Arosensi publicis ac solennibus Reuerfalibus literis omne Imperium mundanum a se abdicauerint, et in Regem transtulerint.

§. LIV. Filiae quoque ac forores Principum et Comitum dote constituta ac cauta, iuramento corporali, ante factam copulationem vel ingressum thori maritalis, renunciare debent hereditati. BESOLD. *Dissert. Nomic. Polit. n. n. 10.* ac literas Reuerfales manu propria, sponisque subscriptione Verzeihs-Briefe, indigitantur. GAILL. 2. *Obs. pract. 148. n. 7.* Si vero temporis angustia ac qualitas ante copulationem, iuratam renunciationem non admittat, altero vel tertio die mane fieri potest ac debet, ac ita in nuptiis Cels. Principis Ernesti D. S. Altenburgi habitis practicum est, teste SPRINGSFELD. *de Apanag. c. 12. n. 61.* Sic Carolus V. Galliae Rex cum filiam Mariam elocaret, Hannoniae Comiti Guilhelmo Anno 1374. ab illo fuit stipulatus, vt sub literis Reuerfalibus iuri in Regnum Delphinatumque renunciaret, non quod opus esset, cum certum sit, que le Royaume de France ne tombe point eu quenouille, sed quia tum recens erat vulnus iniquae contentionis. IOH. TILIVS *comm. de Reb. Gall.* BESOLD. *dissert. II. n. 10.*

§. LV.

§. LV. Transeamus iam ad *Feudalia*. Et quemadmodum Vasallus Domino ad fidelitatem & defensionem est obligatus, ita Dominus vicissim Vasallo suo tenetur, siquidem inter vtrumque mutua est obligatio, vt est text. in c. 1. §. *Dominus de for. fidelit.* ZAS. p. 7. n. 56. & iudicatur vterque ad paria. AFELICT. c. 1. n. 13. de *for. fidelit.* exceptus quibusdam casibus ap. AFFLICT. *Decis. Neapol. 265. n. 2.* tenetur autem Vasallus & Iuramentum fidelitatis Domino praestare: Imo vsu in quibusdam Germaniae locis insuper receptum est, vt non contentus sit Dominus sola iuramenti praestatione, sed Vasallus literas Reuersales Domino edere teneatur, quibus fidem vltcrius sub sigillo & manu sancte promittit, & hae Reuersales videntur ortum trahere ex pacto, vt Dominus feudi de Vasalli fidelitate securus reddatur. WEHN. *Observ. pr. voce Reuers.*

§. LVI. In omni etiam inuestitura feudali de praxi hodierna confici solet instrumentum, vt illa eiusque tenor per illud probari possit, quod breue testatum appellatur. Atque hoc si inuestitus sibi dari petat, Dominus denegare non poterit, vt scribit WESSENBEC. de *Feud. c. 8. n. 15. & 31.* ROSENTH. de *feud. c. 6. concl. 67.* Sicut autem Dominus ad hoc est obligatus, ita e contra Vasallus Domino Antapocham eiusdem argumenti (quae vulgo literas Reuersales, aut Reuersalia ein *Lehen-Reuers* nuncupant) dare tenetur. Et sic quotidie vsu obseruari testatur ROSENTH. c. 6. *concl. 67.* VVLTEI. L. 1. c. 7. n. 42. in quibus literis vasallus fatetur, quod sane rem in feudum a Titio acceperit siue recognouerit, eique propterea iuramentum praestiterit, solentque in his pacta Inuestiturarum paucis, retentis formalibus verbis repeti, ac plerumque etiam res feudales enumerari, quandoque fi-

nes & mensura earum ac pertinentiae, vt vocant, vna recenseri & describi, ad hunc effectum, vt si vasallus quaedam negare velit, plene contra ipsum probent, & sufficientem praebeant fidem. Sic quotidie in practica seruari testatur SCHNEIDEW. *Part. 5. de feud. n. 117.* & ROSENTH. *Conc. 8. incl. 33. n. 4.*

§. LVII. Notandum etiam in Saxonia vbique fere esse receptam *Simultaneam Inuestituram*, quae est actus, quo Dominus consensu possessoris vasalli, aliquem, fidem ipsi promittentem, solenniter in vasallum recipit, eiusque Ius in feudo cum alio commune, per quod in illud succedat, tribuit. Germ. *die gesammte Hand*, It. *die Mirbelehnenschaft*. Competit per hoc Ius in feudo cum alio commune seu simultaneum, ne igitur in praedictum simultaneae inuestitorum possessor quid alienet, sibi inuicem dant Reuersales literas, possessor quidem, quod nihil in simultaneae inuestitorum damnum suscipere, & inuestitus, quod in praedictum possessoris nihil attentare, nec suum alio quam debito modo & tempore exigere velit. STRVV. *in S. I. Feud. cap. 9. aph. 14. seqq.* & passim ROSENTH. *c. 6. concl. 69.*

§. LVIII. Nihil etiam hodie praesertim in Feudis Imperii Regalibus vsitatus, quam vt in casum deficientis familiae *Expectatiua* cuidam concedatur, Germ. *Ein Anwartschaft*, it. *Ein Gnaden-Lehn*, quod plerumque eiusmodi inuestiturae conditionales solent a Principibus impetrari, & ex gratia pro bene meritis concedi. BESOLD. *Ihes. pract. voce Geding*. Quoniam autem certis sub conditionibus conceditur, fit vt literas Expectatiuas tradens sibi per Reuersum cauere iubeat, quod acceptans destinatum tempus expectare, in praedictum possessoris nihil suscipere, & gra-

& grata id interim mente agnoscere velit, add. ROSENTH. c. 6. concl. 6. n. 4. late H. PISTOR. p. 2. qu. 30. n. 6. GAIL. 2. Obseru. 150. n. 2. Quae concessio non est prohibita, nec inducit votum captandae mortis per dicta STRVV. S. I. F. c. 7. apb. 5. n. 4. VVLTEL. L. 1. c. 7. n. 48. H. PISTOR. p. 2. q. 25. IANVS AB ARCEDVRA *Conclus. feudal. 5. c. 1. n. 6. seqq.*

§. LIX. Notum etiam est ex *Iure sequelae*, quod Vasallus Dominum defendere non solum in, sed etiam extra territorium teneatur, maxime si Dominus feudi personaliter bello interfit. Nonnunquam vero Vasalli quidam eximuntur, acceptis Reuersalibus literis a Domino directo, quibus se postea defendere possunt. Hinc cum in conuentu Prouinciali Electoratus Saxon. de anno 1622. Vasalli quidam deducebant, se extra territorium Electorale seruitia praestare haud obstrictos esse, praetendentes Reuersales Elect. Saxon. sub datis Witteb. anno 1423. Hal. & Dresd. 1547. Lips. 1553. per quas ipsis cautum, quod non teneantur extra territorium militare, replicabat Seren. Elect. Saxon. Iohann. Georg. *Er stelletes solches an seinen Ort, könnte sich aber der gesuchten Confirmation nicht erklären, weil die Acta, woraus solches zu ersehen, erst müßten nachgeschlagen werden, als würde er nicht verdamt werden, wann sie dasjenige, was zu Erhaltung ihres Rechts dienlich, in gebührende Obacht nehmen, und um so viel desto mehr, weil sich bey ihres Groß-Herrn Vaters Leben die Ritterschafft und Lebens-Leuthe zur Gothaischen Reichs-Expedition hat brauchen lassen, doch deswegen kein Reuers produciret wird.*

§. LX. *Ius Delectus & Lustrationis* Principibus competere tralatitium est, per tradita KNICHEN. *de Iur. Territor. cap. 3. n. 352.* BOCER. *de Regal. c. 2. n. 14.*

Quibus vero equis Nobiles feuda tenentes comparere debeant, constat partim ex literis Inuestiturae & Reuersu a Vasallo dato, vel etiam ex Regestis Iustratoris *Muster-Büchern*, metatoris, breuiculis *Quartier-Zetteln*, qui cum quandoque maiori numero, vel etiam alio modo sese fistant, petunt a Domino Reuersales literas, in quibus ipsis cauet, quod non ex debito, sed in honorem & singulare obsequium id fecerint, adeoque in posterum praeiudicio esse non possit. add. KNICHEN. *loc. cit.* STRAVCH. *Exerc. Iur. publ. 9. ib. 14.*

§. LXI. Promissimus sub initio huius capituli hic annexere quosdam casus, in quibus falso a Doctoribus literarum Reuersalium exactio conceditur. Quaestio igitur est elegans: *An si Evangelicus in loco Pontificio moriatur vel occidatur, non aliter defuncti cauaer deduci permittatur, nisi soluto pretio, & datis literis Reuersalibus, siue a consanguineis defuncti, siue a Magistratu domicilii?* Quam affirmat BESOLD. *Ihes. Pract. voce: Durchführung der Todten.* Contrarium autem est verius, quia funeris deductio in se considerata actus iurisdictionalis non est, ex quo quis aliquam huius immunitationem aut detractionem metuere necessum habeat, neque etiam religionis disparitas hic aliquid facere potest, cum per *Instrum. Pac. Osnab. art. 5. §. 12.* vtriusque religionis aedificae hactenus pari iure gaudeant, aequalique iustitia & protectione tuti, speciatim vero quoad Ius & honorem sepulturae, & ne quid ab iis exigatur IOH. SCHILTER *in Prax. Iur. Rom. in foro German. Ex. 21. ib. 31.*

§. LXII. Vltterius in hac deductione vel transportatione mortuorum quaeritur: *An licentia Magistratus illius loci per quem defunctus portatur, opus sit, &*
an a

an a Magistratu literas Reuersales petere possit? Quod valde inter Dd. disceptatur. add. CASP. KLOCK. T. 1. Conf. 10. 477. qui licentiam necessariam statuit. Verum potius illis, qui nudam tantum denunciationem requirunt. BESOLD. cit. loc. BRVNN. ad l. 3. ff. de sepulchr. violat. n. 3. subscribo per l. 3. §. 4 de ff. sepulch. violat. l. 8. ff. de Religios. maxime cum nemo impediendus sit vti via publica. Communis siquidem hominum inter se obligatio, qua quilibet cuiuslibet necessitates, quantum citra fraudem suam fieri potest, subleuare tenetur, omnes adstringit, vt quamdiu intra innoxiam vtilitatem vsus illius subsistit, is absque difficultate concedatur, deinde propter publicam vtilitatem sepultura magis est promouenda, quam impedienda. l. 43. d. r. GARS. de Expensis c. 8. n. 18. & 25. PHIL. ALB. ORTH. de Iur. conducend. c. 4. fin. p. 164. Inde & hic Reuersalibus literis opus non est, nec de Iure Magistratus, eas postulare potest, quia nec actus iurisdictionalis est, vt est in casu maleficij, quando captiuus deducitur, vbi tamen etiam requisitionem salui conductus & literarum Reuersalium vrbauitatis esse diximus. add. cit. ORTH. c. 8. pag. 268. Sic Elector Saxon. in Resol. Grauarum. Prou. tit. von Justiz Sachen. §. 44. solam denunciationem nec Reuersales requiri constituit. Quam denunciationem etiam exigit HAHN. ad WESENB. tit. de Religios. n. 5. Zur Durchführung einer

Beur.
 §. LXIII. Occupati eramus haecenus, in explicando Reuersalium vsu circa Statum publicum, restat vt paucis etiam circa priuarum deducamus, cum latiore eius deductionem pagellarum angustia haud permittat. In hereditatibus igitur diuidendis maximae saepe oriuntur controuersiae, penes quem Instrumen-

strumenta hereditaria deponenda v.g. feudalia, priuilegia, obligationes, & decifum est in *l. 4. §. fin. l. 5. ff. famil. erifund.* quod manere debeant penes illum, qui maiori ex parte heres est, & caeteris copiae descriptae & recognitae dentur, addito reuerfu ab illo qui retinet, se originalia ipsa, quoties opus fuerit, coheredibus restitutum. Quod si nemo ex maiori parte heres sit, tunc regulariter Senior iuniori, dignior inferiori & mas foeminae praefertur. *l. fin. ff. de fid. Instrum.* Imo forti haec res committenda, vel in loco publico deponenda. *MEV. p. 5. D. 331.* v.g. *Es verspricht hiemit der älteste Bruder, bey Verpfandung seiner Güther, daß so oft die andern dieser Documenten benöthiget seyn, er ihnen dieselbe so fort, jedoch gleichfalls vermittelst ausgestellten Reuersal-Brief, daß er finito vñ solche Instrumenta wieder einliefern, ausantworten wolle.*

§. LXIV. Deinde in transactionibus criminum, quae iure permittente fiunt ex famosissima, *l. 18. C. de transact.* de qua vid. *DECIAN. tr. Crim. l. 3. c. 34. n. 12. seqq.* quandoque interueniunt literae Reuersales, in quibus dans, qui accusator fuit fateri cogitur, se postea nullo modo contra eum acturum, nec etiam facturum, vt alii de eodem crimine certioerentur, in summa vt transactio ipsi nullo modo praecudicio sit. *conf. STRYK. Cautel. Sect. 3. c. 7. §. 8.*

§. LXV. Saepissime quoque in Republica contingere solet, vt negotiis suis attenti fati, nec quicquam facile, quo conditionem suam meliorem reddere valerent, secure negligentes, ciues fortunae inclementia id experiri coguntur infortunii, vt ad extremam redigantur inopiam. Non minus igitur acquitatis ratio, quam ciuiliis beatitudinis conseruatio exigit,

exigit, vt literis Quinquennialibus ipsis succurratur, per tradita MEV. *discuss. de Leuam. inop. debit. c. 4. discuss. §. num. 1.* Germ. Quinquennell oder Anstands-Briefe. Ita tamen, vt literas Reuersales dent illi debitores, in quibus sincere promittant, quod ex necessitate ad has inducias compulsi sint, immane quantum laboraturos, vt omni penitus vinculo, quo suis obstricti creditoribus, meliore fortuna vtentes se eximere velint, absonderlich weil er von aussenstehenden Schulden, welche mit Handschriefft und seinem Register beweislich so viel noch zu gewarten, wovon er seine Creditorn hin- künftig redlich befriedigen könne &c.

§. LXVI. Licitum porro est litigantibus *causam ordinariam executiue vel summarie tractare*, hinc pacto ad hoc se obligare possunt, quod etsi a multis negetur, qui solennitates iudiciorum volunt esse irrenunciabiles. *arg. l. 38. ff. de pactis.* Recte tamen hoc defendit BRVNN. *Proc. Ciu. c. 1. n. 18.* Interest siquidem Reipublicae lites leuato componere velo, quam longo annorum spatio iudicia inquietare. Formulam reperimus apud STRYK. *Caus. Sect. 1. c. 5. §. 20.* vbi quis solenni Reuersu renunciauit ordinario Processui his verbis: *Solte auch künftigen mein Gläubiger dieses angelegten Possens halber zu klagen verursacht werden; So will ich durch gegenwärtigen Reuers dem Processui ordinario renunciiren, und hingegen ad paratissimam executionem cum clausula quarentigii mich obligiren, &c.*

§. LXVII. Nonnunquam etiam res pretiosa pignori datur creditori, cum autem saepius multum inter sit ne illa res in aliorum manus perueniat, certi tamen iuris sit creditorem incio debitore pignus iterum tertio cuidam pignori dari posse per *tit. Cod. de pign.*

pign. pignor. datur. Vtile est, vt debitor, mediante Reuerfu, sibi prospiciat, ne creditor inscio & inuito debitor oppignoret, sic ipsi omnis vltior clancularia oppignoratio erit adempta. Alia adhuc remedia vid. apud MEV. 5. D. 343. n. 9.

§. LXVIII. Maximus literarum Reuersalium vfus sese exerit in *Precario*, in quo is, qui precario rem concedit, non contentus esse debet, si alter precibus vfum rei expetat, praesertim si rem immobilem concernat, vel ius quoddam in alieno. Necessum est itaque, vt exprimas clare, te precario vfum Iuris alteri concedere velle, quo ita de concedentis appareat animo, & e contra petens, mediantibus Reuersalibus literis, declarare debeat, se non alio quam precarii titulo petiisse & accepisse. Quae cautio ratione reuocationis maxime id operatur, ne alter, sin absque omni cautione eius petito annuas, hoc titulo feruitutem quandam acquirere inde possit. vid. STRYK *de Cautel. Sect. 2. c. 2. §. 6.*

§. LXIX. Denique vltimo loco notandum, literas Reuersales quam maxime etiam interuenire posse, in emtione venditione, cui plerumque pactum de retrouendendo adiicitur. Certum autem est, verum dominium per primam venditionem tunc transferri, arg. l. 4. C. de pact. inter emi. & vend. MYNSING. 6. obs. 70. ideo ex Iure domini res interim obligari potest, GAIL. 2. obseru. 16. KLOCK. T. 2. Conf. 42. n. 181. Ne ergo oppignoretur interea, initio venditionis literas Reuersales a venditore petere potest emtor, in quibus declaret se praedium nullo modo in alium esse translaturum, cui promissioni postea est standum.

CAPVT.

CAPVT IV.
DE
FORMA LITERARVM
REVERSALIVM.

S V M M A R I A.

I. Literae Reuersales scribantur in charta munda & integra.	VI. Non probant de iis, quarum expresse non facta est mentio.
II. Exprimatur Nomen proprium.	VII. Reuersales literae Vafallorum, quas dominis dant, quidnam circa renouationem Inuestiturae operentur.
III. Subsignentur.	VIII. Controuersiae feudales ex literis primae inuestiturae sunt decidendae.
IV. Omnia in iis contenta exacte cohaereant.	
V. Cautus sit Princeps, ne subditus maiora promittat, quam quae seruare possit.	

§. I.

Post literarum Reuersalium obiectum, ipsa sese nobis Forma exhibet inspicienda. Quae etsi latius tractari possit, attamen ne verbosa fiat Disputatio mea, paucis me expediam. In illa autem ante omnia considerandus ordo Scripturae, an scilicet omnia requisita habeat veri Reuersus, id enim ad probationem maxime iuuat. *MENOCH. de A. I. Q. cas. 94. n. 2.* Principaliora requisita ergo sunt, vt in charta munda & integra conscribantur, quae si est maculata, rasa aut lacera, nihil probant. *MYNS. Cent. 1. Obs. 80. in addit.* vel si forte rasa aut cancellata sit, consueta addenda est cautela ap. *EVERHARD. de fid. Instrum. c. 3. n. 48.* *IOH. PETR. DE FERRAR. in pract. tit. 15. gloss. 3. n. 3.* Post scripta autem in hisce literis sunt vitanda, nisi aequae a conscribente subscribente subscribantur. *FARINAC. quaest. 153. n. 4. & 5.* deinde Reuersus inscriptio requiritur

ritur secundum MENOCH. *loc. cit.* Inprimis scribentis nomen & cognomen hae scripturae habeant, quid enim probare vel iuuare poterit Scriptura sine nomine, cum semper obstet exceptio: Non est nominatus in instrumento, & sine his literis nunquam creditur. BERTACH. *Repertor. verb. Epistol. n. 3.* add. MASCARD. *de probat. concl. 626. num. 40.* ubi dicit: si literae non habent nomen scribentis, etiamsi eius Sigillo essent signatae, nihil tamen eas probare. CARPZOV. *L. 3. Resp. 81. n. 22. § 25.*

§. II. Addenda porro in subscriptione expressio *Numeris proprii* conf. STRYCK. *Dissert. de Nomine proprio*, quae plenum robur illis tribuit, adeo ut subscribens perinde habeatur, ac si totas literas conscripsisset. CARPZOV. *p. 2. const. 20. def. 9. num. 9.* RYLAND. *de Commissar. L. 5. c. 34. num. 8.* praesumitur enim probare omnia Instrumenti contenta. H. PISTOR. *p. 2. qu. 49. num. 24.* MENOCH. *d. 1. num. 24.* quod procedit etiamsi scriptura ab alio confecta. MENOCH. *L. 1. praesumpt. 66. n. 7.* Illa etiam plenam contra scribentem fidem facit. *l. 9. §. 3. ff. de Iur. Dot.* DECIAN. *V. 2. Resp. 108. n. 62.* Inducit etiam consensum & obligationem. *l. 8. §. 15. ff. quib. mod. pign. vel hyp. solv.* CARPZ. *p. 1. c. 17. d. 17. num. 4.* CRAVETTA. *Consil. 25. num. 13.* Haec omnia procedunt, si subscriptio non fuerit restricta, potest enim restringi consensus, ad certum negotium. CARPZOV. *L. 5. Resp. 3. num. 8.* De phrasi manu propria; an addenda? quae extat *pr. Inst. de emt. vendit.* dubium est, abundans fere cautela est, cum praesumptio sit illius esse manum, cuius & nomen subscriptum; a recepta tamen praxi non facile recedendum esse iudico. confer Dissertat. LINCKII *de Manu propria.*

§. III. Ad formam externam porro spectat *Subscriptio*;

signatio; nam certum est, literas non mereri autoritatem, nisi sigillum iis appendatur. VFFENBACH. de *Judic. Aul. pag. 251.* EVERHARD. de *fid. Instrum. c. 12. n. 16.* THEODOR. HOEPING. de *Jur. Sigill. c. 11. §. 3. num. 224.* Inducunt enim talia sigilla intentiorem scribentis voluntatem. COVARVV. *T. 2. pr. quaest. 22. n. 9.* Imo si subscriptione destituantur literae, & certo de apposito sigillo constet, subscriptionis vim habet. FELIN. in *c. supr. n. 17. seqq. de fid. Instrum.* HOEPINK. de *c. 11. §. 4. n. 294.* add. MASCARD. *Concl. 626. n. 4.* Locus & tempus etiam hasce literas faciunt perfectiores, circumstantia enim loci & temporis certitudinem parit, alias ambiguae erunt. BOERIVS *Decis. 37. num. 27.* Plura, quae observanda, requisita vid. *apud Dd. citat.*

§. IV. Quoad internam formam, quam pro ingenii tenuitate supra iam latius deduximus, notandum in genere, *vt omnia in iis contenta exacte cohaereant*; fieri etiam solet, vt nonnunquam tenor alius Instrumenti in iis repetatur, quemadmodum in Reuersalibus Ministrorum, quas Domino dant, videmus, vt tota Epistola, vulgo *der Bestallungs-Brief* in iis repetatur. Imo alia nonnunquam iis immisceatur, quae quam maxime in diuersis causarum figuris supra iam demonstrauius. Cautelas porro varias hic adducere possemus, tam circa personas, quam circa res. Ast quoniam illae etiam in aliis negotiis obueniunt, & quam maxime a Dd. iam notatae, inprimis STRYK. de *Caut. Sect. 1. c. 2. 3. 4.* actum agere nolui, speciales saltem quasdam circa has literas adhuc notaturus.

§. V. Demonstrauius saepius fieri solere, vt Prouincialibus literas Reuersales dent, in quibus de variis negotiis cauent. Omnino autem requiritur, vt Princeps hic cautus sit, ne forte maiora subditis

promittat, quam postea seruare possit, vel Reipublicae expediat. Praesertim, quod nimiae veterum Principum facilitates non raro maximis rebellionibus causam dederint, historia nos instruit. Hinc Italus ille magnus, subditorum praerogatiuas semen zizaniorum ac lapidem scandali nuncupat. Quin tamen hodie, hisce fere opus non sit, experientia nos docet, cum Principes in dandis Reuersalibus non adeo faciles reperiantur, quam cupidi in annullandis.

§. VI. Singulari etiam attentione perlegendae sunt Reuersales literae, si de earum tenore iudicium fieri debet, non enim probant de iis, quorum expresse mentio non est facta. Sic memini me legisse disputatum, de literis Reuersalibus iuratis, quas reus Magistratui dedit, in quibus promisit, quod non velit vindicare carcerem, & quaesitum esse, an citra relaxationem iuramenti via iuris contra iudicem experiri possit? Et responsum, quod sic. add. *Ord. Carol. Crim. art. 20. §. Es soll auch keine Obrigkeit se.* GAILL. 1. obs. 22. n. 5. FELIN. in c. 1. n. 25. f. X. de Iureiur. Nec enim tum via iuris relaxato praecclusa est, & promissio intelligitur de vindicta priuata, non quae iure permittente fit. SCHVRF. Cent. 3. Conf. 87. NATTE Conf. 42. n. 3.

§. VII. Quatenus etiam Reuersales literae vassallorum, quas Dominis dant, & in quibus fatentur, quod hanc rem, a Titio Domino, in feudum habeant, & quae alia, conficiantur, supra ostendimus latius; videamus quid circa renouationem illarum locum habeat. Et quemadmodum; quoties Dominus vel vassallus mutatur, renouatio inuestiturae est petenda, quae proprie non est noua, sed veteris saltem confirmatio. Ita etiam semper literarum Reuersalium reno-

renouatio fieri solet, cum vbi eadem est ratio, eadem etiam esse debeat iuris dispositio. Ratio autem huius renouationis est, vt scilicet mutato quidem vasallo appareat, quod etiam hic vasallus qui succedit, a Domino rem in feudum, & tanquam beneficium recognoscat; mutato vero Domino appareat, quod etiam Dominus, qui succedit, a vasallo agnoscat, atque ut reuerentia debita in ius delati feudi, a Successore vasallo exhibeatur Domino. ROSENTH. *de feud. c. 6. concl. 29.* STRVV. *S. I. F. c. 10. apb. 1. n. 2.*

§. VIII. Diximus, mentem literarum Reuersalium, oborta controuersia inprimis inspiciendam esse; Etsi enim illae verbis perspicuis, imo negotio etiam convenientibus sunt confectae, tamen oriri potest facillime dubium, quod vel decidendum est ex tenore primarum literarum, si quaedam iam adsunt, quoniam illae, basis ac fundamentum reliquarum continentur, ad quas recurrendum est, vbi posteriores obscuritatis quid in se continent, quod de Inuestitura dicit BARTOL. quem laudat BESOLD. *1. Conf. 3. c. 4. tit. 4. n. 18.* add. *Conf. Tubing. de anno 1628.* quod inferuit *Thef. pract. sub verb. Lehen.* Add. CARPZ. *p. 2. c. 45. d. 31. in fin.* Primae autem si deficiunt, sequentes sunt adhibendae, his vero etiam non praesentibus, facienda est interpretatio ex communi obseruantia, pro negotii, super qua confectae qualitate, loci inprimis vbi confectae. MENOCH. *v. 1. Conf. 104. n. 22. & Conf. 400. n. 21. V. 4.* Sin autem nec de hac vere constet, tum verba dubia, vt in aliis scriptionibus interpretanda sunt contra scribentem, quippe qui apertius scribere potuisset. add. MENOCH. *L. 3. praesumpt. 92. & Conf. 148. n. 38. V. 2.*

CAPVT.

CAPVT V.
DE
EFFECTV LITERARVM
REVERSALIVM.

S V M M A R I A.

- I. Literarum Reuersalium Effectus consistit praecipue in rei probatione.
- II. Quidnam eiusmodi literae apud alios extantes repertae, probent.
- III. Quaeritur, an Princeps Reuersalibus suis subditis datis obligetur?
- IV. An Princeps Successor literas Reuersales ab Antecessoribus datas, eiusque promissiones adimplere teneatur.
- V. Obiectio. Responsio.
- VI. Quando Princeps, pro consuetudine, in solennibus inaugurationibus vel natalitiis suis, criminum indulgentiam alicui Status Ministro concessit, datis Reuersalibus, de omnimoda libertate, postmodum autem poenitentia ductus, successori suo per testamentum, vel etiam viua voce mandatis dare possit, vt post eius mortem dictum reum ad supplicium deuat, an successor illud adimplere cogatur?
- VII. Literae Reuersales sunt quasi protestationes.
- VIII. Literae Reuersales non minus feudum probant, quam Inuestitura.
- IX. Q. An controuertentes inuicem, sibi has literas edere teneantur?
- X. Si forte contingat, vt literas hasce accipiens eas perdat, potest renouatio earum peti.

§. I.

Absoluta, forma & modo conficiendi, hasce literas Reuersales, non incongruum erit, in harum Autoritatem & Effectus insigniores, quas producunt, inquirere. Consistit autem praecipua earum autoritas ac effectus in rei, de qua factae sunt, probatione. *l. 15. C. de feud. Instrum.* Quod enim per eas probatur, tanquam per instrumentum, praesumitur esse verum. *l. 14. f. C. de contrab. stipulat. C. I. A. pr.*
§. 16.

§. 16. de fid. Instrum. Et ideo adhibetur Scriptura, quae perpetuo loqui videtur. RITTERSHVS. ad Non. p. II. c. 24. §. 2. Quando autem illae contra ipsum scribentem producuntur, tunc illis vt aliis literis plena fides habetur. l. Publi. 26. ff. de depositi c. 2. X. de testibus & ibi Dd.

§. II. Quod si quis literas Reuersales a se quidem scriptas, apud alios tamen extantes producere velit, quas tamen alter agnoscere nolit, tunc regulariter nihil probant. l. exemplo C. de probat. Indagabit tamen, an ipse forte literas vel aliud documentum producere possit, in quo alter se acceptasse confiteatur, tunc probant. l. 6. & ibi Dd. ff. de SCroMacedon. egregie DAN. MOLLER. l. 4. Semestr. c. 44. num. 2. MENOCH. 3. Praesumt. 65. vel etiam hae literae iam altera parte iudicialiter allegatae fuerint, plurimum siquidem momenti hoc habere potest, de quibus vid. RVLAND. de Commissar. L. 5. c. 14. §. 8. & 13. seqq.

§. III. Notabilis nunc circa effectum harum literarum sese examinanda sistit quaestio, An sc. Princeps Reuersalibus suis subditis datis, obligetur? Quam multi forte negabunt Machiavelli inprimis aetate, qui vtile clamitant, & honestum spernunt, omnia secundum rationem status falsam metiendo. Verum enim vero, optime & prudentissime tradit Ioh. Baptista Hisp. Scriptor doctissimus: Nunquam ego consulerem Principi, vt a fide data, vel contracta, aliquo modo defleat, quia cum nullum sit pretiosius Principis pignus, quam eius verbum & fides, quae non obseruando, vilescit, vt nullus ex subditis de Principe confidat. Et alius Italus nomine TVB. ALBERGAT. dell. Rep. Reg. L. 2. c. 22. Che la perfidia ed impieta, anche nelle stato Tiranico non sia conuenevole, e che anche nelle Republiche cattive, sia necessaria L' honesta. Et sane ad eas

K

ser-

seruandas Princeps fortissimo iure tenetur. *arg. c. 1. vbi Dd. X. de probat. ZAS. in l. 2. §. eodem temp. 10. ff. de Orig. Iur. ac Conf. 10. n. 5. BORCHOLT. Consil. 7. in pr. Nec illi, a contractu, cum subdito celebrato, ne quidem de plenitudine potestatis, resilire licebit. MYNSING. Resp. 24. n. 19. GAIL. 2. obseru. 55. n. 5. & 6. Consil. Argent. V. 2. Conf. 47. n. 22. & CAROL. SCRIBANIUS in Polit. Christian. L. 2. c. 15. fol. 595. scribit: Quod Superioris in Subditum verba purpurata mendacia esse non debeant. Add. STRVV. S. I. C. Ex. 2. th. 10. in fin.*

§. IV. Altera, non minus difficilis quaestio est, *an Princeps successor, literas Reuersales ab Antecessoribus datas ratas habere, eiusque promissiones adimplere teneatur?* Quod multi negant. Verum, cum nec argumenta rationesque quas pro sententiae suae robore illi adducunt, adeo firmis nitantur tibiis, si ad acrioris iudicii lancem expendantur, ideo affirmatiuam amplector sententiam, ex eo, ne fides publica labefactetur. Quod si enim cupiat Princeps, mandata & promissiones suas, a Successoribus obseruari, conueniens est, vt Praedecefforum literis & conuentionibus venerationem & obseruantiam praestet ipse. Hoc non obseruans, causam dissoluendi Successoribus praebet, etiam ea, quae olim a se gesta fuerunt; In eodem enim statu, quo accepit, eas relinquere debet. HERM. HERMES *Fascic. Iur. pub. c. 40. BALD. Conf. 326. V. 1. ROLAND. a VALLE Consil. 100. n. 139. V. 4. TIBER. DECIAN. V. 1. Conf. 25. n. 24. BARO ENENCKEL, de Priuileg. L. 3. c. 10. n. 25. & 36. CRAVETTA Conf. 404. per tot.* Cui accedit, quod in contractibus Princeps iure priuatorum vtatur, iam vero notissimum, Successorem priuatorum non posse contrauenire promissionibus Antecessoris. Imo si princeps pro lubitu Praedecefforum pro-

promissiones labefactare posset, quis, quaeso, reperiretur, qui cum Principe amplius contraheret. STRVV. *S. I. F. c. 14. aph. 29. c. 5.* Neque hic quidquam conferre potest plenitudo potestatis, quam habet; qua enim, si in contrariam mentem abuti velit, tempestatem, non potestatem exercere diceretur. CRAVETTA *Conf. 135. n. 5.* Obiiciunt Aulico-Politici, quod Maestas principis inde diminuatur, sed profecto talis voluntaria submissio, opinioni & existimationi Principis nihil quicquam derogat, sed illa potius augetur, cum de Principe quem diligit, semper optime sentiat populus, diligit autem plerumque eum, quem iisdem secum Legibus vivere, quemque exemplo magis ad imitandum & lenitate, quam imperio & coactione, sibi praeesse videt. vid. ZIEGL. *tr. de Iur. Maest. p. 10.* Sic occurrunt, quae Principis potestatem arctiorem faciunt, non tamen simul minorem.

§. V. Opponunt etiam, quod Princeps legibus sit solutus. *l. 31. ff. de LL. quibus respondeo*, quod et si sit, gaudet tamen legibus vivere, & intelligenda est regula de vi legum coactiva non vera directiva ita ut secundum illam, Principem solutum dicam, non vero secundum hanc. Id. ZIEGL. *l. cit. p. 18.* Princeps enim non poterit id sine violatione legis naturae, quod toti communitati aequum & iustum esse iudicaverit, intermittere aut negligere. Quapropter ANTON. MERENDA, Principes observare leges, non quia leges sunt, sed quia ars civilis & prudentia distinet, secundum Leges huiusmodi agi debere. STRVV. *S. I. C. tit. de LL. tb. 8.* Quando autem Principem vi legis directiva, non esse solutum diximus, id ad res indifferentes, quae solennitates aliquas in actionibus civium observandis concernunt, non est trahendum,

his enim Ipse legislator non obligatur add. l. 1. §. fin. ff. de Offic. Proconf. Caes. l. 26. ff. de donat. int. vir. & uxor. l. 56. de legatis, l. 34. C. de donat. ZIEGL. dict. tr. libr. 1. c. 1. §. 38. Quod si tamen promissio talis in praeiudicium vergeret certissimum Reipublicae, limitanda erit nostra assertio, illibata enim stare debet salus publica, quia maior habenda est ratio totius Reipublicae, quam quorundam priuatorum.

§. VI. Non dissimilis est & illa quaestio: *Quando Princeps pro consuetudine, in solennibus inaugurationibus vel natalitiis suis, criminum indulgentiam alicui Status Ministro concesserit, datis Reuersalibus de omnimoda libertate, postmodum autem poenitentia ductus Successori suo per testamentum, vel etiam viva voce moribundus, de iure in mandatis dare possit, ut post eius mortem dictum reum ad supplicium ducat, an Successor illud adimplere cogatur?* Sane negatiua aequissimo nititur fundamento. Princeps enim suam gratiam largiendo reo criminis impunitatem dedit; iam autem aggratiatus a Principe equiparatur absoluto per sententiam, arg. l. 30. C. de sent. pass. & restit. BALD. Lib. 4. Conf. 204. Nec Successor mandatum commissum de iure adimplere potest, quoniam ea, quae legitimis mediis sopita & finita sunt, ac ex quo pacti iam lus quaesitum est, ne Imperiali rescripto quidem resuscitari oportet, arg. l. 16. C. de Transact. PET. PAUL. PARIS. Lib. 4. Conf. 1. n. 61. GRAMMAT. Dec. 205. n. 19. Nec locum habet poenitentia, ubi quis lus suum remisit. per l. 41. ff. de Minor. D. HENR. BALTH. RHOTH. Differt. de Poenitent. c. 7. reg. 5. & 6.

§. VII. Quemadmodum etiam alias protestatio interueniens actui, conseruare lus protestantis sollet. per l. 4. §. 1. ff. quib. mod. pign. vel hyp. sol. l. 14. §. 3. ff. de Relig. & sumt. fun. CARPZ. p. 2. c. 28. d. 10. Ita etiam literae

terae Reuersales sunt quasi protestationes siue cautiones, ne gratiosa concessio postea transeat in debitum, vel alio modo illa vtatur, quemadmodum factum esse legimus alicubi, cum venatio precaria sit concessa, sub literis Reuersalibus, gratiosus ille venator, intra terminos Iuris haud substitit, sed syluam succisis lignis cingere, & bannum in ea ferinum constituere voluit, cum tamen haec duo *Jagen und Hagen* valde sint diuersa adeoque non confundenda. KNIPSCHILD. *de Cuit. Imperial. L. 2. c. 7. n. 55.* add. NOE MEYER *rr. vom Jagt- und Forst-Recht. tit. ob der zu jagen auch zu hagen habe.*

§. VIII. Commemoravimus quoque a parte vafalli, saepius interuenire literas Reuersales, quae si recte confectae, non est dubitandum, quin feudum probent, non secus ac Inuestitura, de qua hoc ipsum testatur Colleg. Bononiense in causa Finariensi *n. 23.* MODEST. PISTOR. *V. 2. Conf. 37. n. 39.* Et tam de instrumeto Inuestiturae, quam Reuersalibus loquens ROSENTH. *c. 6. de feud. concl. 67. n. 1. 2.* KLOCK. *Conf. 7. §. 140. § 141.* Vtcunque enim sigillum & scriptum priuatum foret, tamen cum contra sigillantes & scribentes horumque heredes producat, quin plenam fidem faciat, non minus quam si publica forent, haefitandum non est, *l. publica 26. §. fin. ff. Depositi.* FLAM. de RVBEIS *15. Conf. 67. n. 48.* qui ex lasone neminem de eo vnquam dubitasse ait. Hae autem literae nihil probant de rebus, in iis non comprehensis, striete enim illae sunt interpretandae. WESENB. *Conf. 60. n. 11. conf. ROSENTH. c. 12. conclus. 15. n. 54. fin.* CARPZ. *p. 2. c. 40. d. 30.*

§. IX. Insignis quoque harum literarum effectus est, quando, vt consuetudine fere totius Germaniae

niae receptum, illae ad acta publica deponuntur, ita vt casu postea controuerso eueniente, quid antea obseruatum fuerit, vel etiam quid actum sit, probari queat. Exempla vid. ap. CARPZOV. p. 3. c. 28. d. 10. *Q. an inuicem sibi has literas edere teneantur?* Quod affirmandum, praesertim, si contra tertiam quis uti, vel vt iura rei scire ac tueri possit. per l. 48. §. quae sibi Dd. ff. de act. emti. praesertim vero id facere tenetur vasallus Domino, & Dominus vasallo, si eius interfit. ROSENTH. c. 8. concl. 33. quod si editionem detrectet, iuramento, quod eas non habeat, nec dolo habere desierit, sese purgare debet. Idque hac ratione, quod huiusmodi instrumenta vtriusque gratia facta, rem quasi communem concernant. BORCHOLT. de feud. c. 8. n. 133. §. 117. COLER. Process. Exec. p. 1. c. 9. n. 69. Dubia resoluit ROSENTH. c. 8. concl. 33. n. 7. seqq.

§. X. Quod si forte contingat, vt literas hasce accipiens eas perdat, potest renouationem earum petere, vel etiam confirmationem, quae nihil noui dare potest. MATTH. COLER. V. 1. *Cons.* 30. n. 170. Si vero renouationem earum non petat, per longum tempus, vel quod sit impeditus, vel quod crediderit semel datas sufficere, vigorem suum nihil-ominus retinent, nec possunt a Successore reiici, ac si essent antiqua instrumenta, cum potius illa magis probent, utpote quae semper loqui & clamare dicuntur. add. MYLER. ab EHRENB. c. 8. §. 10. seqq.

CAPVT VI. ET VLTIMVM.
DE
CONTRARIIS LITERARVM
REVERSALIVM.

S Y M M A R I A.

I. Opponuntur literis Reuersalibus
quaedam, vel ratione veritatis.	II. Vel ratione solennitatis.	III. Infirmant literas nimiae abbreviaturae.	IV. Re-

IV. Reuocantur tempore elapso. pacta literis Reuersalibus conuenientia. Conclusio.
 V. Mutuo dissensu dissoluantur

§. I.

QVandoquidem poene adhuc naufraga naui altum tenemus, procul tamen abhinc laetabundi iam portum contemplamur; ostendimus literarum Reuersalium varias autoritates atque effectus, sequitur antequam dilaceratis velis eum subeamus, vt earum contraria, tribus tamen, vti loquuntur, verbis inspiciamus. Quod si enim contrarium, iuxta se positorum, maior est euidentia, operae pretium vtique erit de iis agere. Opponuntur autem illis quaedam, vel ratione veritatis, vel ratione solennitatis. *Veritatis*, v. g. si illae falsae arguantur, quod singula non retulerit, imo quod captiose sint conceptae, vel quod caput rerum tradendarum omissum, & omnia confusim in iis contineantur. ad MEV. p. 1. Decis. 120. n. 3. & 4.

§. II. Ratione *solennitatis*, si dicatur aliquid ex solennibus esse omissum, v. g. nomen dantis, it. subscriptio, quae fidem literarum maxime dubiam reddunt, vti supra in delineanda forma demonstraui, praesertim vero, iis repugnat Rasura vel Cancellatio, si forte contingant circa annum, diem vel tempus concessionis, & reliqua literarum substantialia. conf. MENOCH. 5. Praef. 20. n. 10. Quod si tamen forte aliquid radendum erit, cautela est, ad seruandam Reuersalium fidem, vt in subscriptione eius mentio fiat.

§. III. Infirmant quoque literarum harum probationem nimiae abbreviaturae & ciphrae, praesertim in illis locis vbi de quantitate concessionis, siue quousque durare debeat, mentio fit. Maxime vero etiam suspicionem gignit, quando in additionibus harum literarum diuersum atramentum reperitur, haec enim calami

calami mutatio aufert Scripturae paritatem. *Nou. 73. prooe. BORNIT. de Instrum. p. 2. Lib. 2. c. 25. add. MENOCH. de A. I. Q. Lib. 2. cas. 183. n. 67.*

§. IV. Haec de contrariis literarum secundum formam externam; nunc paucissimis notanda ipsa earum reuocatio, vel, quod tempus destinatum sit praeterlapsum, Dominusque ipse re sua egeat, tunc enim redduntur literae, vel, vt quamplurimum fieri solet, dilacerantur vel, quod causa illa, super qua concessae, cesset. v. g. si quis dedisset ratione precariae venationis a Principe sibi soli concessae literas Reuersales, eo mortuo cessat ratio literarum, E. non possunt non cessare etiam literae ipsae, quia cessante causa, venatione, cessat effectus.

§. V. Potest etiam euenire casus, vt inter partes contrahentes oriatur rixa, vt ita de sublacione literarum conueniant, quin enim mutuo consensu pacta dissolueri valeant, nullum est dubium. Plura persequi ipse modus Disputationis prohibet. Et sic tandem positis remis, contractis velis, portum intrauimus, tenuemque hanc de lure literarum Reuersalium, pro ingenii tenuitate, elaborationem exhibuimus, ita tamen, vt non deduxerimus, quae forte ex materiae grauitate adhuc deducenda fuerint, excrescente iam sub manibus labore. Quoniam autem in nullo penitus errare, diuinitatis magis sit, quam humanitatis, iuxta Imperatorem *de confirm. ff. §. 14.* & homines nos esse, ideoque humani a nobis nihil alienum, iam sua aetate Chremes apud TERENT. perspexerit, facile patimur, vt quilibet hisce nostris, qui occurrent erroribus: *allinat atrum, transuerso calamo signum. HORAT. art. poet.* Quomodo enim in hac mundi faece ipsi sine fece esse possumus, tam profunde immerisi? quae tamdiu adhaerebit, donec defuncti laboribus AETERNITATIS CANDIDATI caelestem bonae spei portum subeamus.

Interim Perfecto & Triuni DEO sit Laus, Honor & Gloria in Seculorum Secula.

ULB Halle

3

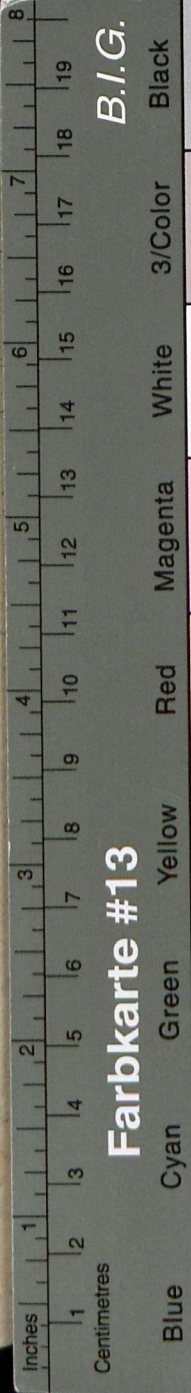
005 132 428

W 17
W 18

B.I.G.

Farbkarte #13

I MÜLLERI, ICTI,
N. PANDECTARVM PROF. PVBL. ORD.
INCIALIS, FACVLT. IVRID. ET SCA-
SSESSORIS IN ACADEMIA IENENSI,

22

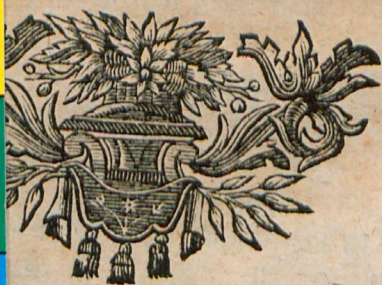
LIBELLVS
DE
TERIS
ERSALIBVS

1691,26

10

VULGO:

Reversen.

IENAE,
NSIS IO. CHRIST. CROEKERI,
1741.

